

CONSILIUL LEGISLATIV

AVIZ

referitor la proiectul de LEGE privind sistemul public de pensii

Analizând proiectul de LEGE privind sistemul public de pensii, transmis de Secretariatul General al Guvernului cu adresa nr. 376 din 09.11.2023 și înregistrat la Consiliul Legislativ cu nr. D1128/09.11.2023,

CONSILIUL LEGISLATIV

În temeiul art. 2 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 73/1993, republicată, cu completările ulterioare, și al art. 33 alin. (3) din Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Legislativ, cu modificările ulterioare,

Avizează favorabil proiectul de lege, cu următoarele observații și propuneri:

1. Proiectul de lege are ca obiect stabilirea cadrului normativ în domeniul sistemului public de pensii, urmărindu-se, potrivit Expunerii de motive, ca principale aspecte¹:

„- Asigurarea unui sistem de pensii sustenabil din punct de vedere financiar prin includerea în noua legislație a unei formule de calcul bazată pe numărul de puncte realizat de fiecare beneficiar, potrivit principiului contributivității, a unui mecanism de indexare a pensiilor clar și corelat cu realitățile economice. Noul mecanism de indexare va avea la bază indicatori reali și predictibili, care să genereze încredere în sistem concomitent cu asigurarea unei predictibilități reale a evoluției pensiilor publice.

- Cheltuielile cu pensiile se vor concentra pe menținerea ca pondere în valoarea totală a PIB-ului, astfel încât indicatorul de sustenabilitate pe termen mediu și lung să nu indice un risc ridicat.

¹ Pct. 2.3. Schimbări preconizate din Secțiunea a 2-a

- Întărirea principiului contributivității astfel încât cuantumul pensiei să reflecte activitatea profesională și contribuția la sistemul public de pensii, în raport de veniturile realizate de asigurat.

- Asigurarea sustenabilității ținând seama că ea trebuie aplicată tuturor beneficiarilor sistemului public de pensii; aplicarea formulei de calcul doar pentru noii pensionari nu reprezintă o opțiune, deoarece excluderea de la aplicarea noii formule a pensiilor aflate în plată ar reprezenta o nouă inechitate, ceea ce ar genera noi nemulțumiri și, pe cale de consecință, obținerea drepturilor în instanță.

- Identificarea de soluții privind asigurarea unor pensii adecvate și echitabile pentru toți beneficiarii sistemului public de pensii corelate cu contribuția acestora adusă în timpul vieții active la bugetul asigurărilor sociale de stat”.

Totodată, prin acest proiect se introduc un nou principiu al sistemului public de pensii - principiul stabilității asigurării la sistemul public de pensii - dar și mai multe definiții, printre care pentru expresiile „*perioade necontributive*”, „*stagiul de cotizare contributiv*” și pentru termenul „*pensionar*”.

Legea care face obiectul prezentului proiect urmează a intra în vigoare la data de **1 septembrie 2024**, cu excepția **art. 84 alin. (6)**, **art. 127** și **art. 168 alin. (2)**, care **intră în vigoare la data de 1 ianuarie 2024**, aceste dispoziții referindu-se la valoarea punctului de pensie în anul 2024 și la contestarea deciziilor emise de casele teritoriale de pensii, precum și la abrogarea Legii nr. 127/2019 privind sistemul public de pensii.

La data intrării în vigoare a legii ar urma să fie abrogate mai multe acte normative, cele mai importante fiind: actuala reglementare în domeniu, Legea nr. 263/2010 și Legea nr. 127/2019.

Nu în ultimul rând, precizăm că prezentul proiect reprezintă o nouă formă a proiectului cu același titlu, transmis de Secretariatul General al Guvernului cu adresa nr. 375 din 09.11.2023, înregistrat la Consiliul Legislativ cu nr. D1127/09.11.2023 și pentru care a fost emis avizul favorabil cu observații și propuneri nr. 1055/09.11.2023. Observațiile și propunerile din avizul menționat sunt reiterate sau adaptate în prezentul aviz, fiind formulate și observații și propuneri la alte dispozițiile introduse/modificate.

2. Prin conținutul său normativ, proiectul de lege se încadrează în categoria legilor organice, fiind incidente prevederile art. 73 alin. (3) lit. p) din Constituția României, republicată, iar în aplicarea

dispozițiilor art. 75 alin. (1) din Legea fundamentală, prima Cameră sesizată este Senatul.

3. În ceea ce privește Legea nr. 127/2019, care se propune spre abrogare, semnalăm că dispozițiile art. 182 alin. (1) din acest act normativ au prevăzut inițial că intrarea în vigoare a acestei legi va avea loc la data de **1 septembrie 2021**. Ulterior, acest termen a fost prorogat la data de **1 septembrie 2023**, prin modificările aduse Legii nr. 127/2019 de art. III pct. 3 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 8/2021 privind unele măsuri fiscal-bugetare, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, iar apoi la data de **1 ianuarie 2024**, ca urmare a modificărilor aduse de art. XLVI pct. 3 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 168/2022 privind unele măsuri fiscal-bugetare, prorogarea unor termene, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative.

Totodată, precizăm că art. 182 alin. (1) prevede anumite excepții de la intrarea în vigoare a legii la data de 1 ianuarie 2024, respectiv:

„a) art. 86 alin. (2) lit. a), care intră în vigoare la data de 1 septembrie 2019;

b) art. 86 alin. (2) lit. b), care intră în vigoare la data de 1 septembrie 2020;

b²) art. 86 alin. (2) lit. b¹), care intră în vigoare la data de 1 ianuarie 2022;

b³) art. 86 alin. (2) lit. b²), care intră în vigoare la data de 1 ianuarie 2023;

c) art. 139, art. 145, art. 148 alin. (2), art. 157 alin. (2) și (5) și art. 183 alin. (1), care intră în vigoare la 3 zile de la data publicării prezentei legi în Monitorul Oficial al României, Partea I”.

Prin urmare, **marea majoritate a dispozițiilor Legii nr. 127/2019 nu au intrat niciodată în vigoare**, astfel că nu fac parte din fondul activ al legislației.

4. Analizând comparativ prevederile Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare, cu textele proiectului de lege, dar și cu prevederile neintrate în vigoare din Legea nr. 127/2019, se constată că, într-o proporție foarte mare, proiectul, ca și Legea nr. 127/2019, preia cele mai multe dintre soluțiile legislative în vigoare, **noutățile fiind prea puțin numeroase astfel încât să necesite abrogarea reglementărilor actuale**. În măsura în care se optează pentru abrogarea Legii nr. 263/2010, întrucât cea mai mare parte dintre noile reglementări propuse există în formulări asemănătoare în Legea nr. 127/2019, aceasta poate fi modificată și

completată în sensul dorit, fără a fi necesară abrogarea acestui act normativ.

În acest caz, ar fi trebuit respectate prevederile art. 61 alin. (1) din Legea nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și având în vedere că prin textele noi nu se afectează concepția generală ori caracterul unitar al Legii nr. 263/2010 și nici nu privesc întreaga ori cea mai mare parte a reglementării, soluțiile normative având caracter de noutate ar fi trebuit să se regăsească în cuprinsul unui act normativ de modificare și completare fie a Legii nr. 263/2010, fie a Legii nr. 127/2019.

În acest context, semnalăm că asupra Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice s-a intervenit în mod substanțial prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 103/2017 pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul asigurărilor sociale, aceasta cuprinzând **165** de puncte de modificare și completare, fără a se propune abrogarea actului de bază și adoptarea unui act normativ nou în domeniu.

5. La Expunerea de motive, la Secțiunea a 3-a Impactul socioeconomic, precizăm că este necesară completarea rubricilor, din actuala formă lipsind informațiile corespunzătoare.

Observația este valabilă și pentru **Secțiunea a 6-a Consultările efectuate în vederea elaborării proiectului de act normativ**, întrucât un proiect de lege cu un asemenea obiect, întindere și impact social necesită și un proces de consultare adecvat, la acesta trebuind să participe, spre exemplu, și organizațiile sindicale, deoarece noua lege se va aplica și viitorilor pensionari.

6. În ceea ce privește trimiterile:

- pentru precizia și predictibilitatea normelor, în conformitate cu prevederile art. 50 alin. (2) din Legea nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, potrivit cărora dacă norma la care se face trimitere este cuprinsă în alt act normativ, este obligatorie indicarea titlului acestuia, a numărului și a celorlalte elemente de identificare, este necesară indicarea expresă a actelor normative și a elementelor structurale avute în vedere.

Cu titlu de exemplu în acest sens, menționăm textele de la **art. 6 alin. (1) pct. I lit. a), art. 7 alin. (1) și (3) sau art. 9 alin. (2)**, care trimit generic la Codul fiscal.

Observația este valabilă și pentru toate formulările de tipul: „potrivit/conform legii”, „în condițiile legii”.

- semnalăm faptul că în proiect se face trimitere/referire la acțiuni ce implică noțiuni din acte normative care nu mai sunt în vigoare.

A se vedea, cu titlu de exemplu, normele de la **art. 8 alin. (1)**, unde se face referire la o declarație prevăzută de Legea nr. 19/2000 sau de la **art. 13 lit. c)**, unde se face referire la anumite condiții reglementate de Legea nr. 80/1992, legi care au reglementat la un moment dat sistemul de pensii.

- în cazurile în care se face trimitere la un act normativ care a fost anterior menționat, nu se va mai reda titlul acestuia.

7. În partea de debut a **Titlului I**, în acord cu prevederile art. 52 din Legea nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, este necesară introducerea, ca primă dispoziție generală, a unui text care determină obiectul reglementării.

8. La **art. 2**, semnalăm modul neuniform de redare a accepțiunilor principiilor enumerate („potrivit căruia”, „conform căruia”, „pe baza căruia”, „bazat pe”), fiind necesară revederea în ansamblu a acestora.

La **lit.a)**, la definiția termenului „*asigurat*”, este necesară revederea textului deoarece sferile categoriilor de persoane enumerate în formularea „persoana fizica pentru care angajatorul sau entitatea asimilata angajatorului este obligat/a sa rețină și să plătească contribuția de asigurări sociale, persoana fizica ce realizează venituri din salarii și asimilate salariilor care datorează contribuția de asigurări sociale și care are obligația de a depune declarația nominală de asigurare”, se suprapun parțial, creând un text pleonastic și producând confuzie în aplicare.

Observația este valabilă și pentru toate situațiile similare.

La **lit. c)**, pentru a acoperi întregul conținut al principiului contributivității, astfel cum a fost consacrată accepțiunea acestuia, este necesară completarea textului, urmând a se preciza, pe lângă modalitatea de constituire a fondurilor de asigurări sociale - „pe baza contribuțiilor datorate de persoanele fizice și juridice participante la sistemul public de pensii”- și faptul că **drepturile de asigurări sociale se cuvin în temeiul contribuțiilor de asigurări sociale plătite**.

În absența acestei precizări, sistemul public de pensii nu mai are la bază principiul contributivității, iar textul de la **lit. c)** nu poate fi considerat principiu, ci constituie doar o normă care stabilește modul de constituire a fondurilor de asigurări sociale.

La **lit. f)**, având în vedere că unii dintre participanții la sistemul public de pensii nu își asumă obligații, ci doar beneficiază de drepturi, este necesară reconfigurarea terminologică a **principiului solidarității sociale**.

La lit. j), întrucât textul este neclar, este necesară revederea acestuia atât în ceea ce privește denumirea principiului (care ar trebui să enunțe ideea **recompensării stabilității** asigurării la sistemul public de pensii), cât și în ceea ce privește accepțiunea acestuia, dat fiind că expresiile „an contributiv” și „stagiul de cotizare contributiv realizat” nu sunt definite în proiect.

9. La art. 3, semnalăm că la marcarea enumerărilor nu a fost folosită lit. i), după lit. h) urmând direct lit. j).

Se impune renumerotarea cursivă și corectă a termenilor și expresiilor din cadrul art. 3, cu precizarea că ar fi recomandată o prezentare în ordine alfabetică a acestora.

La lit. b), referitor la definiția expresiei *contract de asigurare socială*, este necesară clarificarea intenției normative, deoarece din actuala formulare rezultă că acesta se încheie cu scopul de a completa **atât** stagiul de cotizare prevăzut lege, **cât și** venitul asigurat, fără a se înțelege că pot fi completate fie stagiul de cotizare, fie venitul asigurat.

La lit. e), la definiția *declarației nominale de asigurare*, este necesară clarificarea sintagmei „drepturi de proprietate intelectuală, altele decât cele prevăzute la lit. d)”, în sensul de a se stabili dacă sunt vizate drepturile de proprietate intelectuală pentru care există obligația depunerii unei declarații fiscale.

În plus, semnalăm că atât sintagma „declarație individuală de asigurare”, cât și sintagma „declarație nominală de asigurare” nu se regăsesc în Codul fiscal și nici în Codul procedură fiscală (la care face trimitere art. 7 alin. (3), referindu-se la aceleași declarații), astfel încât să poată fi stabilit cu precizie care sunt declarațiile **fiscale** vizate la **lit. d) și e)**, fiind necesară reformularea acestora în acord cu terminologia Codului fiscal, precum și includerea unei trimiteri la normele care prevăd respectivele declarații.

Drept consecință, textele subsecvente care conțin sintagmele menționate vor fi, de asemenea, reformulate.

La lit. f) și g), pentru asigurarea predictibilității normei, este necesară revederea definițiilor propuse pentru expresiile *locuri de muncă în condiții deosebite* și *locuri de muncă în condiții speciale*, deoarece consecințele asupra securității și sănătății în muncă ale asiguraților nu pot fi grave (mai grave) în cazul locurilor de muncă în care activitatea se desfășoară în condiții de risc **pe durata a cel puțin 50% din timpul normal de muncă**, iar în cazul celor în care activitatea se desfășoară în condiții de risc **pe toată durata timpului normal de muncă**, să fie mai puțin grave. Firesc ar fi ca activitățile desfășurate în

condiții periculoase pe toată durata normală a timpului de muncă să aibă consecințe mai grave asupra securității și sănătății în muncă, decât cele care se desfășoară în astfel de condiții doar 50% din timpul normal de muncă.

La lit. h), sugerăm a se analiza dacă, pentru acoperirea tuturor situațiilor ce pot apărea în practică, sintagma „pentru care nu s-au datorat contribuții de asigurări sociale” nu ar trebui redată sub forma: „pentru care nu s-au datorat și/sau plătit contribuții de asigurări sociale”.

La lit. i), pentru claritatea și predictibilitatea normei, este necesară revederea definiției propuse pentru expresia *perioade necontributive*, deoarece se suprapune cu definiția propusă la lit. h) pentru expresia *perioade asimilate*, în ceea ce privește „perioadele recunoscute ca (...) stagiul de cotizare (...) pentru care nu s-au datorat contribuții de asigurări sociale”, la lit. h) regăsindu-se exprimarea „perioadele pentru care nu s-au datorat contribuții de asigurări sociale considerate prin prezenta lege echivalente stagiului de cotizare în sistemul public de pensii”.

Ulterior clarificării sensului expresiei „*perioade necontributive*”, pentru evitarea dubiilor în interpretarea și aplicarea actului normativ, va fi necesară revederea tuturor textelor proiectului care au în vedere aceste perioade, respectiv cele propuse la lit. l) și n), la art. 13 lit. b) și la art. 138 alin. (1).

La lit. m), la definiția expresiei „*riscuri asigurate*”, referitor la formularea din final „-invaliditate, bătrânețe și deces”, semnalăm că nu se înțelege dacă acestea sunt exemple de evenimente sau riscuri asigurate sau acestea sunt singurele riscuri asigurate, fiind necesară reformularea textului în acord cu normele de tehnică legislativă.

La lit. n), este necesară revederea definiției expresiei *stagiul de cotizare*, dat fiind că „a cotiza” înseamnă „a contribui”, deci, în mod logic, în stagiul de cotizare nu pot fi incluse perioade necontributive, iar termenii care au un alt înțeles decât cel comun nu pot avea ca înțeles juridic pe cel al unui antonim (a cotiza = a contribui, contributiv ≠ necontributiv).

La lit. o), la definiția expresiei *stagiul de cotizare contributiv*, având în vedere faptul că stagiul de cotizare se poate completa, conform art. 6 alin. (5), și prin încheierea unui contract de asigurare socială, definit la art. 3 lit. b), propunem ca sintagma „perioada de timp pentru care s-au datorat și plătit contribuții” să fie înlocuită prin sintagma „perioada de timp pentru care s-au datorat și/sau plătit contribuții”.

La lit. r), la definiția expresiei *stagiul potențial*, este necesară reformularea exprimării impropriei stilului normativ „**acordată la calculul pensiei de invaliditate, ca o creditare** pentru stagiul de cotizare nerealizat din cauza afecțiunilor invalidante” (perioada respectivă nu se acordă la calculul pensiei, ci se ia în considerare la calculul pensiei și nu constituie o creditare, ci o compensare pentru stagiul de cotizare nerealizat din cauza afecțiunilor invalidante).

La lit. s), cu privire la definiția expresiei *vârstă standard de pensionare*, semnalăm imprecizia trimiterilor „pot obține pensie pentru limită de vârstă **în condițiile legii**” și „din care se operează reducerile **prevăzute de lege**”, care conduce la lipsa de predictibilitate a textului și la interpretări variate.

Totodată, semnalăm că se face trimitere direct la anexa nr. 5, fără ca anterior în cadrul proiectului să regăsim norme de trimitere la anexele nr. 1 – 4. De asemenea, următoarele norme de trimitere la anexe la proiect le regăsim la art. 10 alin. (3) și art. 11 alin. (1), unde se face trimitere la anexele nr. 12, respectiv 13, abia ulterior, în cadrul art. 28 alin. (1), regăsind norme de trimitere la anexele nr. 1 – 4.

Pentru respectarea exigențelor normative, recomandăm ca marcarea anexelor să se facă în ordinea firească a normelor de trimitere la acestea.

La lit. ș), la definiția expresiei *sisteme proprii de asigurări sociale neintegrate sistemului public de pensii*, în ceea ce privește sintagma „sunt reglementate de alte acte normative”, atragem atenția asupra faptului că organizarea și funcționarea sistemelor de pensii neintegrate sistemului public de pensii nu poate fi realizată decât la nivel de lege, deoarece cuprinde norme speciale sau derogatorii de la prevederile prezentului proiect.

La lit. ț), referitor la definiția expresiei *prestații de asigurări sociale*, semnalăm că este necesară reformularea sintagmei „acordate (...) sub formă de pensii, **ajutoare sau alte tipuri de prestații** prevăzute de prezenta lege”, în vederea corelării cu textul preconizat pentru art. 44 din proiect, care prevede că „**În sistemul public de pensii se acordă următoarele categorii de prestații de asigurări sociale: a) pensii; b) alte prestații de asigurări sociale**”, și cu textul preconizat pentru art. 108 care prevede că „**În sistemul public de pensii, în afara pensiilor, se mai pot acorda, în condițiile prezentei legi, următoarele prestații de asigurări sociale: tratament balnear și ajutor de deces**. Din textele citate reiese în mod clar că ajutorul de deces este o prestație de asigurări sociale și că acest ajutor oricum face parte din categoria *altor prestații*,

fiind prin urmare, necesară eliminarea termenului „ajutoare” sau revederea normelor subsecvente referitoare la prestațiile de asigurări sociale, prin stabilirea unei categorii distincte a ajutoarelor în cadrul acestor prestații.

10. La art. 5 alin. (3), semnalăm că sintagmele „locul de ședere permanentă” și „locul de ședere obișnuită” nu beneficiază de accepțiune legală, fiind necesară clarificarea sensului acestora.

În acest context, precizăm că art. 2570 alin. (1) și (2) din Codul civil prevăd că „reședința obișnuită a persoanei fizice este în statul în care persoana își are **locuința principală**, chiar dacă nu a îndeplinit formalitățile legale de înregistrare”, „reședința obișnuită a unei persoane fizice acționând în exercițiul activității sale profesionale este locul unde această persoană are stabilimentul său principal”, iar „pentru determinarea locuinței principale vor fi avute în vedere acele circumstanțe personale și profesionale care indică **legături durabile cu statul respectiv sau intenția de a stabili asemenea legături**”.

Prin urmare, este necesară asigurarea concordanței textului propus pentru art. 5 alin. (3) din proiect cu prevederile Codului civil în materia dreptului internațional privat, eventuale dispoziții derogatorii urmând a fi redactate pentru respectarea normelor de tehnică legislativă referitoare la derogare.

La **alin. (4)**, întrucât obligația de a plăti contribuții sociale nu este stabilită în prezentul proiect, ci în Codul fiscal - la art. 137 și următoarele -, prezenta lege doar reluând dispoziții din Codul fiscal, este necesară inserarea unei trimiteri corespunzătoare.

11. La art. 6, întrucât alin. (1) reglementează asigurarea obligatorie prin efectul legii, iar alin. (2)-(5), asigurarea facultativă, în baza unui contract de asigurare socială, iar din dispoziția normativă primară de la alin. (1) nu decurg în mod organic ipotezele juridice de la alin. (2)-(5), pentru respectarea prevederilor art. 48 alin. (1) din Legea nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, este necesar ca art. 6 să conțină doar actualul alin. (1), iar celelalte să fie incluse într-un articol distinct, asigurându-se succesiunea logică a ideilor.

De asemenea, precizăm că este inutilă marcarea cu cifre romane, fiind suficientă doar marcarea cu litere. Drept consecință, este necesară revederea eventualelor trimiteri ulterioare la aceste norme, în actuala marcare.

Drept consecință, textele subsecvente se vor renumerota, iar trimiterile la alineatele art. 6 vor fi revăzute.

Totodată, la **actualul alin. (1) pct. V**, fiind la prima menționare în cuprinsul proiectului, este necesar a se reda titlul Legii nr. 111/2022 privind reglementarea activității prestatorului casnic.

În același timp, pentru o corectă și logică sistematizare, în conformitate cu prevederile art. 51 alin. (1) și art. 53 din Legea nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, dispozițiile specifice referitoare la contractul de asigurare socială ar trebui grupate într-un titlu/capitol distinct, în prezent acestea regăsindu-se disparate în cadrul proiectului.

În plus, semnalăm o posibilă neconcordanță între normele propuse pentru **alin. (3) și (6)**. Astfel, la alin. (3) se prevede că „persoanele care nu au calitatea de pensionari **pot încheia contract de asigurare socială și pentru perioade de timp de maximum 6 ani anterior lunii încheierii contractului**”, rezultând că în cazul încheierii contractului de asigurare pentru perioada maximă de 6 ani anterior încheierii contractului, **durata efectivă a contractului să fie cei 6 ani plus perioada de după data încheierii**. În schimb, la alin. (6) se prevede că „În baza alin. (3) se pot încheia mai multe contracte de asigurare socială cu condiția ca **perioadele de asigurare înscrise în acestea, cumulate, să nu depășească 6 ani**”.

Sugerăm reanalizarea acestor norme și reformularea lor în cazul în care se consideră că alin. (6) nu permite ca perioada de asigurare să fie mai mare de 6 ani în cazul mai multor contracte, iar alin. (3) permite ca perioada de asigurare să fie mai mare de 6 ani.

Mai precizăm și faptul că, potrivit **art. 151 alin. (1)**, „Modelul contractelor de asigurare socială prevăzute la art. 6 alin. (2) și (3) este cuprins în anexa nr. 14 și anexa nr. 15”, anexa nr. 15 fiind denumită „Model contract de asigurare socială pentru viitor”, fiind astfel evident faptul că un astfel de contract se poate încheia și pe o perioadă ulterioară încheierii sale, nu doar pentru o perioadă anterioară.

În plus, la **alin. (6)**, semnalăm lipsa de predictibilitate a textului, neînțelegându-se dacă o singură persoană poate încheia mai multe contracte de asigurare socială.

La **alin. (4)**, propunem reanalizarea textului, nefiind clar modul în care se corelează informația referitoare la cei șase ani anteriori încheierii contractului de la alin. (3), cu raportarea la împlinirea vârstei de 18 ani din alineatul analizat.

12. La art. 7 alin. (2), este necesară revederea textului, astfel încât să fie evitat paralelismul cu prevederile Codului de procedură fiscală, care cuprinde reglementări referitoare la declarația rectificativă.

Totodată, este necesară revederea formulării „să depună, conform reglementărilor fiscale, o declarație nominală de asigurare rectificativă”, atât din punctul de vedere al terminologiei - care trebuie să fie unitară când se referă la aceleași noțiuni -, cât și din punctul de vedere al preciziei trimiterii, urmând a fi menționate expres normele fiscale vizate.

În plus, la **alin. (2)**, referirea la Codul de procedură fiscală fiind la prima menționare, se va realiza astfel: „**Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală, cu modificările și completările ulterioare, denumită în continuare Codul de procedură fiscală**”.

Ca urmare, propunem ca toate referirile ulterioare la acest act normativ din cadrul proiectului se vor face având în vedere denumirea de mai sus.

La **alin. (3)**, având în vedere faptul că în Codul fiscal nu există reglementări referitoare la „declarația nominală de asigurare”, semnalăm că norma este imprecisă, fiind necesară indicarea expresă a normelor vizate din Codul fiscal. Observația este valabilă în mod corespunzător și pentru **art. 9 alin. (2)**, precum și pentru toate situațiile similare.

13. La **art. 8 alin. (1)**, pentru precizia normei, este de analizat dacă nu ar fi indicat să se menționeze elementul structural din cadrul Legii nr. 19/2000 avut în vedere atunci când se face referire la „declarația privind evidența nominală a asiguraților și a obligațiilor de plată către bugetul asigurărilor sociale de stat prevăzută de Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare”.

Reiterăm această observație și pentru norma de la **art. 52 alin. (1) partea introductivă**, unde, pentru instituirea unei reglementări accesibile și clare, ar trebui să se indice în mod expres normele la care se face referire în mod generic în exprimarea „...în condițiile Legii 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată, cu modificările și completările ulterioare,...”.

14. La **art. 11 alin. (2)**, pentru corelare cu textul de la alin. (1), precum și pentru a conferi eficacitate normei, textul trebuie revăzut, urmând a se preciza că operațiunea modificării se va realiza **tot prin act adițional**, ca și la alin. (1), și urmând a se stabili sancțiunea aplicabilă pentru nerespectarea obligației de modificare a clauzei contractuale referitoare la venitul lunar asigurat.

15. Referitor la **art. 12 alin. (3)**, semnalăm că, prin formularea generică *oricare altă autoritate/instituție publică sau altă entitate*, norma propusă nu întrunește cerințele de claritate și previzibilitate.

La **alin. (5)**, semnalăm caracterul eliptic al textului, nefiind prevăzute cui aparțin „conținutul” și „modalitățile” din formularea „Conținutul, modalitățile inclusiv măsurile organizatorice”, fiind necesară reformularea textului.

16. La **art. 13**, semnalăm că norma propusă nu se corelează cu definiția expresiei „stagiu de cotizare”, prevăzută la art. 3 lit. o) din proiect, întrucât nu vizează și „perioadele asimilate”. În consecință, este necesară revederea textului.

Totodată, având în vedere observația formulată cu privire la art. 3 lit. n), propunem eliminarea lit. b).

17. La **art. 14**, semnalăm că, printre perioadele vizate, nu se regăsesc cea în care asiguratul a beneficiat de pensie de invaliditate (prevăzută atât în Legea nr. 263/2010, cât și în Legea nr. 127/2019) și nici cea în care asiguratul are vechime în muncă conform prevederilor Decretului-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum și celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat, cu modificările și completările ulterioare (prevăzută în Legea nr. 127/2019). În acest context, pentru a nu se aduce atingere principiului constituțional al statului de drept prevăzut de art. 1 alin. (3) și principiului supremației Constituției și a legilor prevăzut la art. 1 alin. (5), este necesară revederea textului, mai ales că din Expunerea de motive nu reiese rațiunea pentru care aceste perioade să fie eliminate.

18. La **art. 15 alin. (1)**, la **partea introductivă**, este necesară revederea sintagmei „stagiu de cotizare în condiții normale”, întrucât în cuprinsul proiectului nu este definită această sintagmă și, totodată, nu regăsim nici definiția „locurilor de muncă în condiții normale”.

Observația este valabilă pentru toate situațiile ulterioare din cuprinsul proiectului.

La **lit. a) și b)**, semnalăm că stabilirea perioadelor suplimentare la vechimea în muncă, ce sunt considerate *stagii de cotizare în condiții normale*, corespunzătoare fiecărui an de activitate realizată în condiții de muncă deosebite, respectiv în condiții de muncă speciale, nu este corelată cu definițiile expresiilor „locuri de muncă în condiții deosebite” și „locuri de muncă în condiții speciale”, propuse la art. 3 lit. f) și g) și care trebuie revăzute conform observației formulate cu

privire la aceste litere. Astfel, constatăm că pentru activitatea desfășurată în condiții mai grele (deosebite) a fost stabilită o perioadă suplimentară la vechimea în muncă mai mică decât cea stabilită pentru activitatea desfășurată în condiții speciale. În consecință, pentru asigurarea predictibilității normei, este necesară revederea și reformularea textelor, astfel încât perioadele suplimentare vizate să fie corelate cu definițiile expresiilor „locuri de muncă în condiții deosebite” și „locuri de muncă în condiții speciale”.

Totodată, dat fiind că în proiect nu sunt definite expresiile „condiții deosebite” și „condiții speciale”, ci „locuri de muncă în condiții deosebite” și „locuri de muncă în condiții speciale”, pentru unitate terminologică și pentru o corectă exprimare în context, la **lit. a)** și **b)**, sintagmele „lucrat în condiții deosebite” și „lucrat în condiții speciale” vor fi înlocuite prin sintagmele „**în care s-a lucrat la locuri de muncă în condiții deosebite**” și „**în care s-a lucrat la locuri de muncă în condiții speciale**”.

În altă ordine de idei, în tot cuprinsul proiectului, pentru uniformitate în exprimare, din sintagmele „în condiții deosebite de muncă” și „în condiții speciale de muncă” **se va elimina expresia „de muncă”**.

La **alin. (2)**, pentru rigoarea exprimării, recomandăm revederea și reformularea sintagmei „pentru perioadele realizate în grupa I, a II-a de muncă”, eventual sub forma „pentru perioadele realizate în grupa I și/sau a II-a de muncă”.

19. La art. 16 alin. (4), pentru o corectă exprimare în context, propunem ca sintagmele „stabilite în moneda altor țări pe teritoriul României contribuțiile se plătesc” și „din data stabilită pentru plata acestor drepturi” să fie înlocuite cu sintagmele „stabilite în moneda altor țări, pe teritoriul României contribuțiile se plătesc” și „valabil în data plății acestor drepturi”.

20. La art. 17 alin. (2), semnalăm că norma face referire la „situația în care legea bugetului asigurărilor sociale de stat nu a intrat în vigoare cu cel puțin 3 zile înainte de expirarea exercițiului bugetar”, deși prevederile art. 37 din Legea nr. 500/2002 privind finanțele publice, cu modificările și completările ulterioare, care trebuie respectate, reglementează cazul în care „legile bugetare nu au fost adoptate cu cel puțin 3 zile înainte de expirarea exercițiului bugetar”.

Deoarece data adoptării unei legi nu este aceeași cu data intrării în vigoare a respectivei legi, considerăm că norma de la **art. 17 alin. (1)** trebuie reformulată.

21. La art. 20 alin. (4), dispoziția propusă este lacunară, nefiind precizat nivelul actului normativ (hotărâre a Guvernului) prin care urmează să se probe utilizarea de sume din fondul de rezervă destinat acoperirii prestațiilor de asigurări sociale în situații temeinic motivate.

În același context, apreciem ca fiind necesară reformularea parțială a textului, sub aspectul analizării admisibilității acoperirii unor cheltuieli ale sistemului public de pensii din fondul de rezervă, altele decât cele justificate de situații temeinic motivate, astfel încât să nu se denatureze rațiunea constituirii și utilizării unui asemenea fond.

22. La art. 21 alin. (2), semnalăm că, pentru respectarea principiului ierarhiei actelor normative, procedura de transmitere a informațiilor vizate, precum și alte elemente necesare nu pot fi stabilite printr-un protocol, ci trebuie stabilite printr-un act normativ infralegal, care să fie cel puțin ordin comun al președinților celor două instituții.

23. La art. 25 alin. (1) partea introductivă, ținând cont de modalitatea în care se va face ulterior referire la Codul fiscal, astfel cum este prevăzută la art. 3 lit. a), sintagma „cu modificările și completările ulterioare” se va elimina.

24. În ceea ce privește art. 26-28 din proiect, care se referă la condiții și locuri de muncă, întrucât acestea nu se integrează organic în **Titlul III** destinat *contribuției de asigurări sociale*, este necesară includerea acestora în cadrul unui capitol/titlu distinct.

25. La art. 26, pentru asigurarea predictibilității reglementării, este necesară prevederea, în cuprinsul art. 3 din proiect, a unei definiții a expresiei „locuri de muncă în condiții normale”, la articolul menționat fiind definite doar „locurile de muncă în condiții deosebite” și „locurile de muncă în condiții speciale”.

26. La art. 27 alin. (1), semnalăm lipsa de predictibilitate a normei referitoare la stabilirea caracterului de locuri de muncă în condiții deosebite, dat fiind că, pentru identificarea acestora se face o trimitere imprecisă „în baza”. Prin urmare, pentru respectarea principiului legalității în componenta referitoare la calitate legii, este necesară identificarea cu precizie a locurilor de muncă ce vor fi calificate locuri de muncă în condiții deosebite, de preferat prin enumerare exhaustivă, iar în situația în care nu este posibil, prin trimitere la actele normative vizate, respectând prevederile art. 50 alin. (2) din Legea nr. 24/2000.

La **alin. (2)**, din aceleași rațiuni, este necesară reanalizarea sintagmei „se mențin în condiții deosebite de muncă potrivit legii”, dat fiind că nu este clar la ce act normativ se referă trimiterea „potrivit legii”, iar exprimarea „se mențin în condiții deosebite de muncă” este improprie din punct de vedere juridic, dar și al exprimării, potrivit fiind în context sintagma „**sunt considerate locuri de muncă în condiții deosebite**”.

La **alin. (3)**, pentru o corectă exprimare în context, este necesară revederea formulării „**Beneficiază de încadrarea în condiții deosebite de muncă persoanele care își desfășoară activitatea**”, deoarece nu persoanele sunt încadrate în condiții de muncă, ci locurile de muncă.

Observația este valabilă și pentru **alin. (4)**.

Prin urmare, textele **alin. (3) și (4)** vor fi reformulate astfel încât în partea de debut să se refere la calificarea locurilor de muncă în care își desfășoară activitatea persoanele vizate în cele două texte, ca fiind locuri de muncă în condiții deosebite.

În plus, la **alin. (4)**, pentru respectarea exigențelor de tehnică legislativă, sintagma „în anexă la HG nr. 581/2001” se va înlocui cu sintagma „în anexa la **Hotărârea Guvernului nr. 581/2001 privind criteriile de încadrare a personalului navigant din aviația civilă în condiții speciale de muncă**”.

La **alin. (5)**, propunem reanalizarea textului, astfel încât să nu fie încălcat principiul nediscriminării, deoarece persoanele care se află în concediu pentru incapacitate temporară de muncă sau în concediu de odihnă nu desfășoară activitate și, cu atât mai puțin, în condiții speciale de muncă.

Observația este valabilă, în mod corespunzător, și pentru **art. 28 alin. (3)**.

27. La **art. 28 alin. (1) lit. b) - l)**, având în vedere definiția „locurilor de muncă în condiții speciale”, prevăzută la art. 3 lit. g) din proiect, semnalăm că normele propuse sunt lipsite de claritate și previzibilitate, întrucât nu precizează pe ce durată din timpul normal de muncă activitățile respective se desfășoară în condiții speciale, de risc.

În al doilea rând, recomandăm a se analiza dacă toate activitățile prevăzute la **lit. b) - l)** se desfășoară în condiții speciale, de risc.

Precizăm că, în cazul în care o parte dintre activitățile prevăzute la **lit. b) - l)** nu se desfășoară în condiții speciale, de risc sau se desfășoară în astfel de condiții pe o durată de mai puțin de 50% din timpul normal de muncă, acestea nu pot fi încadrate în categoria locurilor de muncă în condiții speciale.

În acest context, precizăm faptul că, la paragraful 28 din Decizia nr. 618/2018, Curtea Constituțională a reținut că *„alături de enumerarea expresă a locurilor de muncă încadrate în condiții speciale, în cuprinsul art. 30 alin.(1) din Legea nr. 263/2010, art. 3 alin. (1) lit. h) din același act normativ stabilește criteriile generale care justifică această încadrare, arătând că este vorba de «locurile de muncă unde gradul de expunere la factorii de risc profesional sau la condițiile specifice unor categorii de servicii publice, pe durata a cel puțin 50% din timpul normal de muncă, poate conduce în timp la îmbolnăviri profesionale, (...)»*. Per a contrario, *atunci când locurile de muncă nu întrunesc aceste criterii, acestea nu pot fi încadrate în condiții speciale”*.

În consecință, pentru evitarea dubiilor în interpretare și pentru asigurarea previzibilității normei, este necesară revederea textelor și corelarea acestora cu prevederile art. 3 lit. g) din proiect, eventual prin inserarea sintagmei „pe durata a cel puțin 50% din timpul normal de muncă”.

Totodată, semnalăm că, *de lege lata*, sunt locuri de muncă în condiții speciale și cele în care se desfășoară activitatea de trefilare, inclusiv prin decaparea cu acizi, desfășurată de către persoanele încadrate în muncă la S.C. Arcelor Mittal Roman, iar în Expunerea de motive nu este nici prezentată și nici argumentată eliminarea acestor locuri de muncă din categoria locurilor de muncă în condiții speciale.

În consecință, este necesară revederea textului.

La **alin. (2)**, pentru respectarea principiului egalității de tratament, este necesară reanalizarea normei, deoarece în Expunerea de motive nu este prezentat motivul pentru care locurile de muncă prevăzute la alin. (1) lit. d), f) și l) *se consideră a fi în condiții speciale* doar până la data de 1 ianuarie 2035, dat fiind că din interpretarea *per a contrario* rezultă că celelalte locuri de muncă prevăzute la art. 28 alin. (1) rămân locuri de muncă în condiții speciale *sinè die*.

28. La **art. 29**, pentru o exprimare adecvată stilului normativ, textul ar trebui să debuteze astfel: **„Contribuția de asigurări sociale corespunzătoare contractului de asigurare socială se datorează ...”**.

29. La **art. 30 alin. (2)**, semnalăm că textul este neclar în partea finală „stagiul de cotizare este corespunzător **timpului scurs în interiorul perioadei** pentru care s-a efectuat plata”, fiind necesară revederea acestuia.

30. La **art. 31 alin (2)**, pentru o exprimare juridică adecvată contextului, precum și pentru precizia normei, expresia „își încetează

aplicabilitatea” se va înlocui cu verbul „încetează”, iar după termenul „datorată” se va introduce sintagma „afertă perioadei contractuale”.

La **alin. (4)**, pentru evitarea dubiilor în interpretare, este necesară revederea părții finale, „stagiul de cotizare se constituie corespunzător plății efectuate”, astfel încât să rezulte că perioada afertă stagiului de cotizare se calculează în funcție de plata efectuată.

31. În ceea ce privește **art. 32-36**, în măsura în care acestea nu conțin soluții diferite față de cele cuprinse în Codul fiscal, pentru evitarea paralelismului legislativ, este necesară eliminarea acestora.

32. Referitor la soluția normativă propusă la **art. 35 alin. (2)**, potrivit căreia contribuția la fondul de pensii administrat privat, care este parte din contribuția de asigurări sociale prevăzută pentru persoanele fizice care au calitatea de angajați sau pentru care există obligația plății contribuției de asigurări sociale, datorată la sistemul public de pensii, se transmite de CNPP fondurilor de pensii administrate privat, semnalăm următoarele:

a) prin folosirea termenului „angajați”, textul este lipsit de predictibilitate, deoarece termenul „angajat” nu beneficiază de definiție în proiect și nici nu ar rezulta că se poate aplica definiția de la art. 1 pct. 5 din Legea nr. 367/2022 privind dialogul social - „angajat/lucrător - persoana fizică, parte a unui contract individual de muncă ori a unui raport de serviciu, precum și cea care prestează muncă pentru și sub autoritatea unui angajator și beneficiază de drepturile prevăzute de lege, precum și de prevederile contractelor sau acordurilor colective de muncă aplicabile” -, deoarece aceasta are un înțeles specific incident în contextul aplicării normelor prevăzute în legea menționată.

b) nu este clar nici dacă persoanele fizice care au calitatea de angajați, menționate în textul art. 35 alin. (2) din proiect, sunt „persoanele fizice care obțin venituri din salarii sau asimilate salariilor”, prevăzute la art. 146 alin. (1) din Codul fiscal, nefiind respectată norma de tehnică legislativă referitoare la unitatea terminologică.

În concluzie, pentru asigurarea predictibilității normei, este necesară reanalizarea și reformularea textului **art. 35 alin. (2)**.

33. La **art. 39 alin. (1)**, semnalăm că se face vorbire despre „stagiul de cotizare” fără ca textul să respecte accepțiunea stabilită la art. 3 lit. o), dat fiind că în textul analizat se precizează că stagiul de cotizare se constituie prin însumarea perioadelor pentru care s-a datorat contribuția.

34. La art. 40 alin. (4), potrivit căruia „Contractul de asigurare socială prevăzut la art. 6 alin.(3) poate fi reziliat oricând, din inițiativa asiguratului, și produce efecte de la data înregistrării la casa teritorială competentă a solicitării rezilierii”, menționăm că, sub aspectul instituției juridice incidente, în ipoteza normativă analizată este vorba de o denunțare unilaterală a contractului din inițiativa asiguratului, în baza unei notificări prealabile, nesupusă motivării, iar nu de reziliere (care presupune neexecutarea culpabilă, în tot sau în parte, a obligațiilor contractuale asumate de cealaltă parte contractantă). Observația este valabilă și pentru **art. 5 alin. (6) din anexa nr. 14,** respectiv pentru **pct. 6.4 din anexa nr. 15.**

35. Din punct de vedere al sistematizării, observăm că Titlul IV - „Prestații de asigurări sociale în sistemul public de Pensii” - , debutează cu **art. 44,** element structural ce este succedat de Capitolul I - „Pensii”, aspect ce contravine rigorilor normative.

Prin urmare, pentru conformitate cu tehnica legislativă în elaborarea actelor normative, propunem reamenajarea și, totodată, plasarea corectă a părților structurale în discuție.

36. La art. 46 alin. (2), este necesară reanalizarea sau chiar eliminarea textului, deoarece, în primul rând, nu se înțelege care sunt cele minimum două opțiuni ale persoanei asigurate în sistemul public de pensii, care îndeplinește condițiile de înscriere la pensie, iar în al doilea rând, nu este clar dacă intenția de legiferare a fost în sensul neacordării pensiei pentru limită de vârstă persoanelor care rămân în activitate până la împlinirea vârstei de 70 de ani.

În al treilea rând, în ceea ce privește sintagma „menținerea în activitate”, precizăm că aceasta este lipsită de accepțiune legală sau juridică, nefiind clar dacă prin *menținere în activitate* s-a vizat continuarea aceleiași activități pe care asiguratul o desfășura înainte de a îndeplini condițiile de pensionare pentru limită de vârstă sau desfășurarea de activități în calitate de salariat sau asimilat acestuia, eventual la același loc de muncă.

În plus, având în vedere că textul face referire la angajator, este evident că norme referitoare la menținerea în activitate în baza unui raport de muncă nu pot fi prevăzute decât în Codul muncii sau în acte normative speciale referitoare la raporturile juridice de muncă.

În ceea ce privește cumulul pensiei (pentru limită de vârstă) cu salariul, Curtea Constituțională, în cadrul controlului de constituționalitate *a priori*, a constatat că sunt neconstituționale dispozițiile art. 2-11 din Legea privind unele măsuri pentru continuarea

activității de către persoanele care îndeplinesc condițiile de pensionare, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative.

Astfel, a fost apreciată ca fiind neconstituțională condiționarea dreptului la pensie de neexercitarea dreptului la muncă, acesta fiind limitat până la anihilare, „ceea ce atrage încălcarea art. 1 alin. (5) și art. 47 alin. (2) din Constituție. Or, Curtea a reținut că excluderea sau limitarea unui drept/libertăți fundamentale nu mai reflectă o chestiune de proporționalitate, ci una de eliminare a unei valori fundamentale în stat [respectarea drepturilor și libertăților fundamentale - art. 1 alin. (3) din Constituție]”.

Cu același prilej, Curtea a constatat „că o condiționare a exercitării dreptului la muncă de neexercitarea dreptului la pensie echivalează cu excluderea unei categorii socio-economice de la posibilitatea de a ocupa o funcție în sectorul public, ceea ce este inadmisibil. Un drept fundamental sau exercitarea acestuia nu poate exclude beneficiul altui drept fundamental, de asemenea reglementat în Constituție, întrucât s-ar crea regimuri juridice paralele în funcție de drepturile aflate în discuție.

De asemenea, având în vedere că dreptul fundamental la pensie nu permite posibilitatea suspendării plății pensiei și nici pierderea cuantumului pensiei aferent perioadei de suspendare, Curtea a constatat că se încalcă și dreptul de proprietate garantat de art. 44 din Constituție”².

În altă ordine de idei, textul preconizat pentru art. 46 alin. (2) intră în contradicție cu textul propus la art. 105 din proiect, potrivit căruia, în sistemul public de pensii, pensionarii pot cumula pensia cu venituri dintr-o activitate pentru care asigurarea este obligatorie potrivit Legii nr. 227/2015, de la această regulă fiind prevăzute doar două excepții.

37. La art. 47 alin. (1), propunem reanalizarea textului, întrucât creșterea vârstei standard de pensionare la 65 de ani pentru femei nu este susținută de o argumentare rezultată din studii oficiale în cadrul Expunerii de motive.

La alin. (2) și (3), este necesară revederea textelor, întrucât expresiile *stagiul minim de cotizare contributiv* și *stagiul complet de cotizare contributiv* nu beneficiază de accepțiune în cuprinsul proiectului. Observația este valabilă pentru toate situațiile ulterioare.

² <https://www.ccr.ro/comunicat-de-presa-5-octombrie-2023>.

La alin. (5), este necesară revederea textului, deoarece dacă **scade speranța de viață**, stagiile de cotizare și vârsta standard de pensionare **nu pot fi majorate**.

Textul de la alin.(6), în absența indicării exprese a „autorităților competente” și a actului normativ care ar trebui modificat, precum și prevederii consecințelor în cazul neaplicării soluției preconizate, prezintă doar caracter declarativ, pentru a dobândi eficacitate, de normă, necesitând a fi completată cu dispoziția și sancțiunea aferente, elemente obligatorii ale oricărei norme juridice.

38. La art. 48 alin. (1) lit. a), la tabelul nr. 1, pentru o corectă exprimare, sintagma „Reducerea vârstei standard de pensionare cu:” se va înlocui cu sintagma „Vârsta standard de pensionare se reduce cu:”. Observația este valabilă și pentru tabelul nr. 2 propus la lit. b).

La lit. b), la tabelul nr. 2, pentru același considerent, precum și pentru corelare cu partea introductivă, sintagma „Stagiul de cotizare realizat în grupa I de muncă și condiții speciale (ani împliniți)” se va înlocui cu sintagma „Stagiul de cotizare realizat în grupa I de muncă și/sau în condiții speciale (ani împliniți)”.

La lit. c), pentru o completă informare juridică, propunem ca textul „în condițiile prevăzute la art. 1 alin. (1) lit. a)-c) și la alin. (2) din Decretul-lege nr. 118/1990, republicat, cu modificările și completările ulterioare.”, să fie redat astfel: „în condițiile prevăzute la art. 1 alin. (1) lit. a)-c) și alin. (2) din Decretul-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum și celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat, cu modificările și completările ulterioare.”

39. La art. 49 alin. (1) lit. c) și d), având în vedere că vizează același stagiul de cotizare (25 de ani) și aceeași reducere a vârstei standard de pensionare (11 ani), pentru suplețea actului normativ, propunem comasarea acestora.

40. La art. 50 alin. (1), pentru o exprimare adecvată în context, sintagma „Fac excepție de la prevederile” se va înlocui cu sintagma „Sunt exceptate de la prevederile”.

La alin. (2), este necesară revederea exprimării greșite „se reducere cu 20 de ani”.

La alin. (3), semnalăm că exprimarea „În situația persoanelor care au realizat stagii de cotizare în condițiile speciale prevăzute la art. 28 alin (1) lit. b) din lege” este incorectă, deoarece stagiile de cotizare nu sunt realizate în condiții speciale, ci în locurile de muncă în condiții

speciale, la art. 28 fiind prevăzute locurile de muncă în condiții speciale, nu condițiile speciale.

41. La art. 51 alin. (1) partea introductivă, pentru o corectă exprimare în context, propunem ca sintagma „reducerea vârstei de pensionare” să fie înlocuită cu sintagma „reducerea vârstei **standard** de pensionare”.

La **alin. (1) și (2)** este prevăzută o reducere a vârstei de pensionare pentru femeile care au realizat stagiul complet de cotizare contributiv și care au născut copii pe care i-au crescut până la vârsta de 16 ani, precum și în cazul în care numărul de copii, prevăzut în tabel cuprinde și copii adoptați și crescuți pe o perioadă de cel puțin 13 ani, dar aceste norme nu se pot aplica decât femeilor care la momentul intrării în vigoare a legii nu erau încă pensionate.

Pentru evitarea încălcării dispozițiilor constituționale referitoare la egalitatea de tratament, este necesară reconsiderarea normei, astfel încât același beneficiu (evident, altul decât reducerea vârstei de pensionare) să fie acordat tuturor femeilor care au realizat stagiul minim de cotizare și care au născut/adoptat cel puțin 1 copil pe care i-au crescut până la o anumită vârstă, eventual sub forma unei bonificații financiare sau a unei formule distincte de calcul a pensiei pentru limită de vârstă cuvenită.

De asemenea, precizăm că în actuala redactare, se introduce o discriminare între femeile care au născut și femeile care au adoptat copii, în funcție de vârsta până la care au crescut copii, **relațiile de familie** dintre părinți și copii, care includ obligațiile părinților, **având același regim juridic indiferent de calitatea de copil firească sau adoptat**.

În plus, semnalăm că dacă se intenționează a se introduce o diferență de tratament între mamele firești și mamele adoptatoare, aceasta ar trebui să vizeze **numărul de ani de creștere a copilului** până la o anumită vârstă, care ar trebui să fie aceeași (13 sau 16 ani).

42. La art. 52 alin. (2), pentru evitarea dubiilor în interpretarea și aplicarea actului normativ, este necesară revederea normei, deoarece nu se corelează cu norma propusă la **art. 39 alin. (3)**, potrivit căreia „În situația persoanelor prevăzute la art. 6 alin. (2) și alin. (3), asigurate pe baza contractului de asigurare socială, stagiul de cotizare se constituie din însumarea perioadelor pentru care s-a datorat și plătit, conform legii, contribuția de asigurări sociale”.

43. La art. 54 alin. (2), prin care se propune ca reducerile vârstelor standard de pensionare acordate asiguraților sistemului public

de pensii, prevăzute la art. 48, art. 51 și de alte acte normative cu caracter special, să poată fi cumulate fără ca reducerea totală să fie mai mare de **11 ani**, semnalăm că atât *de lege lata* (Legea nr. 263/2010), cât și *de lege ferenda* (Legea nr. 127/2019), în cazul reducerilor vârstelor standard de pensionare prevăzute la art. 48, art. 51 și de alte acte normative cu caracter special, reducerea totală nu trebuie să fie mai mare de **13 ani**. În acest context, este necesară revederea textului.

Totodată, precizăm că sintagma „alte acte normative cu caracter special” nu îndeplinește cerințele privind claritatea și previzibilitatea normelor, de aceea, propunem revederea acesteia.

La **alin. (3)**, pentru a asigura o redactare corespunzătoare actelor normative, propunem ca textul „în condițiile alin. (2)” să fie prezentat „în condițiile prevăzute la alin. (2)”.

44. La art. 55 alin. (3), semnalăm că norma este neclară prin folosirea sintagmei „pe durata programului normal de lucru dintr-o lună”, întrucât nu se înțelege dacă se referă la faptul că activitățile respective trebuie să se desfășoare în acele condiții **pe toată durata timpului normal de muncă** sau vizează alt aspect. De asemenea, sintagma folosită generează dubii în interpretare, deoarece potrivit definiției propuse la art. 3 lit. f) din proiect, locurile de muncă în care activitatea se desfășoară în condiții de risc pe toată durata timpului normal de muncă sunt locuri de muncă în condiții deosebite, nu locuri de muncă în condiții speciale. În consecință, pentru predictibilitatea normei, este necesară revederea și reformularea textului.

Totodată, se va reformula și exprimarea improprie stilului normativ „Activitățile de la locurile de muncă”, iar pentru respectarea uzanțelor normative, sintagma „art. 28 alin. (1) lit. d) și lit. f) – l)” va fi redată, astfel: „art. 28 alin. (1) lit. d) și f) – l)”.

45. La art. 58 alin. (1), precizăm că nu reiese care este situația celor care au depășit cu mai mult de 5 ani stagiul de cotizare, situație care trebuia reglementată separat.

La **alin. (2)**, propunem reanalizarea textului, deoarece în actuala reglementare, diferită față de cele *de lege lata* din Legea nr. 263/2010 și *de lege ferenda* din Legea nr. 127/2019, este susceptibil să aducă atingere principiilor nediscriminării și al supremației legii în componenta referitoare la principiul securității juridice.

46. La art. 60 alin. (1), precizăm că norma este neclară, neînțelegându-se care va fi formula de calcul, deoarece nu stagiile de cotizare se adaugă, acestea fiind perioade de timp, și nu sume de bani, ci veniturile realizate și reflectate în numărul total de puncte.

De asemenea, nu se înțelege la ce se vor adăuga perioadele prevăzute la art. 58 alin. (2), mai ales dacă acestea au fost necontributive, fiind necesară revederea părții finale, cu precizarea modului concret de calcul al noului quantum al pensiei.

La **alin. (2)**, precizăm că norma este imprecisă, incompletă și lipsită de predictibilitate în absența clarificării noțiunii de „afectare a capacității de muncă”.

47. La art. 61 alin. (1) partea introductivă, pentru predictibilitatea normei, este necesară clarificarea sensului sintagmei „capacitatea de muncă afectată”, chiar și prin trimitere la alte dispoziții legale.

La **lit. a)**, pentru respectarea prevederilor art. 50 alin. (2) din Legea nr. 24/2000, este necesară indicarea actului normativ/actelor normative vizate de sintagma „conform legii”. Observația este valabilă și pentru sintagmele „în condițiile legii” și „în conformitate cu legislația în vigoare”, precum și pentru toate situațiile similare din cuprinsul proiectului.

Totodată, pentru evitarea dubiilor în interpretare și a aplicărilor arbitrare ale legii, este necesară completarea textului de la **lit. b)**, în sensul introducerii unor precizări suplimentare în privința **actului normativ care va stabili lista respectivelor boli**, cu atât mai mult cu cât, în prezent, la art. 68 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 263/2010 sunt enumerate anumite boli foarte grave - neoplazii, schizofrenie și SIDA - și nu se înțelege dacă pensionarii de invaliditate diagnosticați cu respectivele boli vor mai beneficia sau nu de pensie.

La **alin. (2)**, propunem reanalizarea textului, deoarece în actuala reglementare, diferită față de cele *de lege lata* din Legea nr. 263/2010 și *de lege ferenda* din Legea nr. 127/2019, este susceptibil să aducă atingere principiilor nediscriminării și al supremației legii în componenta referitoare la principiul securității juridice.

La **alin. (3)**, propunem eliminarea sintagmei „Prin excepție de la alin. (1)”, deoarece textul propus la acest alineat nu are caracter de excepție, ci prin raportare la structura logică a normei juridice, extinde ipoteza normei (în care este definită calitatea subiectului normei), păstrând aceeași dispoziție (aceleași drepturi), în sensul că lărgeste sfera personală de aplicare a acordării pensiei de invaliditate³.

La **alin. (4)**, este necesară revederea integrală a textului pentru următoarele considerente:

³ Nicolae Popa, *Teoria generală a dreptului*, Editura C.H. Beck, București, 2008, pag. 124.

a) trimiterea la „Regulamentele europene sau acordurilor internaționale privind coordonarea sistemelor de securitate socială” este imprecisă, fiind necesară redarea tuturor elementelor de identificare a regulamentelor și instrumentelor internaționale vizate;

b) nu este clar dacă verbul „au înregistrat” este folosit cu sensul de „au suferit” sau cu sensul consemnării oficiale a accidentului de muncă într-un anumit registru sau într-o bază de date similară;

c) în ceea ce privește sintagma „Regulamentelor europene de coordonare a sistemelor de securitate socială nr. 883/2004 și nr. 987/2009” pentru respectarea normelor de tehnică legislativă, este necesară redarea titlurilor celor două acte juridice ale Uniunii Europene;

d) referitor la sintagma „care să ateste faptul că fac obiectul legislației de securitate socială din România”, semnalăm că nu se înțelege ce ar trebui să facă obiectul respectivei legislații, deoarece persoanele nu pot face obiectul legii, ci sunt beneficiari ai acesteia.

Totodată, trimiterea la legislația de securitate socială este imprecisă, ceea ce conduce la lipsa de predictibilitate a normei. Aceeași insuficiență rezultă și din partea finală referitoare la „documentul portabil A1”, care se află la singura mențiune în textul proiectului.

48. La art. 62 alin. (1), pentru corelarea părții introductive cu textele literelor, dat fiind că tocmai afectarea/alterarea sau pierderea capacității de muncă nu este avută în vedere ca și criteriu de diferențiere la cele trei litere, este necesară completarea lit. a)-c) cu informații referitoare la capacitatea de muncă.

Precizăm că, atât Legea nr. 263/2010, cât și Legea nr. 127/2019 reglementează în mod corect aspectul menționat, raportând gradul de invaliditate, în primul rând, la alterarea/afectarea/diminuarea/pierderea capacității de muncă.

Astfel, în norma *de lege lata*, art. 69 din Legea nr. 263/2010, la lit. a)-c) gradul de invaliditate este stabilit în funcție de pierderea totală a capacității de muncă sau de pierderea a cel puțin jumătate din capacitatea de muncă, persoana putând să presteze o activitate profesională.

De asemenea, textul prevăzut la **alin. (1)** trebuie să reflecte afectarea capacității de muncă și pentru corelare și cu **alin. (2)**, care face vorbire despre „natura afectării capacității de muncă”.

La **alin. (2)**, pentru claritatea și predictibilitatea normei, întrucât natura afectării vizează cauza afectării, și nu gradul de afectare, este necesară reanalizarea normei și reformularea acesteia în consecință.

Formulăm observația și în considerarea art. 69 din Legea nr. 263/2010, care se referă la gradul de pierdere a capacității de muncă totală sau cel puțin jumătate.

În ceea ce privește sintagma „poate fi considerată păstrată pentru anumite activități profesionale”, pentru asigurarea caracterului complet al normei, este necesară prevederea persoanei/entității având competența de a decide asupra păstrării capacității de muncă pentru anumite activități și a criteriilor de analiză a acestui aspect. Formulăm observația, cu atât mai mult cu cât păstrarea capacității de muncă pentru anumite activități profesionale nu conduce la încadrarea în alt grad de handicap, conform textului propus pentru art. 62 alin. (1), iar textul preconizat pentru **art. 63** prezintă el însuși probleme de fond și se referă doar la încadrarea în grade de handicap, nu și la situația specială prevăzută la **art. 62 alin. (2)** referitoare la considerarea păstrării capacității de muncă pentru anumite activități profesionale.

49. La art. 63 alin. (1), precizăm că pentru respectarea principiului supremației legii și a principiului separației puterilor în stat, sub aspectul respectării principiului ierarhiei actelor normative, și în cazul pensiei de invaliditate, ca în cazul tuturor celorlalte tipuri de pensii, criteriile pentru obținerea acestora se prevăd în **norme de rangul legii**.

Semnalăm că încadrarea în grad de invaliditate va genera dreptul la pensie de invaliditate și la un anumit quantum al acesteia.

Precizăm că în jurisprudența sa constantă – a se vedea cel puțin Decizia nr. 820/2006, Decizia nr. 320/2015 par. 19, Decizia nr. 155/2023 par. 25, Decizia nr. 381/2023 par. 33 – Curtea Constituțională a statuat că „legiuitorul are libertatea să stabilească drepturile de asigurări sociale cuvenite, condițiile și criteriile de acordare a acestora, modul de calcul și quantumul valoric al lor”, fiind „la aprecierea legiuitorului de a prevedea condițiile și criteriile necesare a fi îndeplinite pentru a beneficia de o anumită categorie de pensie sau alta, cu condiția de a nu încălca exigențele constituționale și de a respecta o condiție de rezonabilitate în stabilirea condițiilor de pensionare - *est modus in rebus*”, iar stabilirea condițiilor pe care o persoană trebuie să le îndeplinească pentru a beneficia de un anumit tip de pensie „se circumscrie competenței exclusive a legiuitorului de a stabili condițiile și criteriile de acordare a dreptului la pensie, potrivit prevederilor art. 47 alin. (2) din Constituție”.

50. La art. 64 alin. (2), pentru evitarea dubiilor în interpretare, precum și pentru asigurarea fluentei redactării, este necesară revederea

părții finale a textului „în funcție de domiciliul solicitantului, de titular, respectiv de către aparținător, în cazul persoanelor nedepasabile”, deoarece titularul este chiar solicitantul, iar pentru termenul „aparținător” nu există definiție în prezenta lege.

La **alin. (6) teza a II-a**, pentru corectitudinea normei de trimitere, sintagma „În situațiile prevăzute la alin. (4)” va fi redată sub forma „În situațiile prevăzute la alin. (5)”.

51. La art. 66 alin. (1), analizând și definiția de la art. 3 lit. s) din proiect, semnalăm că, în ceea ce privește expresia „la stabilirea pensiei de invaliditate se acordă un stagiou potențial”, nu se înțelege cum se va acorda un stagiou potențial, probabil fiind vizată luarea în calcul a unui stagiou potențial.

52. La art. 67 alin. (2), sintagma „în conformitate cu legislația în vigoare” se va elimina, deoarece trimiterea este imprecisă și superfluă.

La **alin. (4)**, pentru predictibilitate și pentru unitate terminologică, sintagma „ultimul sistem în care aceștia au fost asigurați” ar trebui înlocuită prin sintagma „**ultimul sistem de asigurări sociale, public de pensii sau neintegrat sistemului public de pensii, în care au fost asigurați**”.

53. La art. 68 alin. (4), este necesară completarea normei prin prevederea soluțiilor legislative aplicabile în cazul ipotezelor imposibilității fizice (netransportabilității) de scurtă sau lungă durată (fără afectarea ireversibilă a capacității de muncă) a persoanelor încadrate în grad de invaliditate, de a se prezenta la termenul stabilit și de a prezenta documentele medicale și rezultatele investigațiilor medicale solicitate de medicul expert al asigurărilor sociale.

La **alin. (6)**, este necesară revederea textului, în special în privința sintagmei „urmează aceleași proceduri de contestare și soluționare, conform prevederilor art. 64”, care nu este adecvată stilului normativ. Pentru respectarea exigențelor de tehnică legislativă, textul ar trebui reformulat astfel încât să se dispună ca prevederile art. 64 alin. (7)-(11) să se aplice și în cazul deciziei medicale asupra capacității de muncă.

54. La art. 69 alin. (1) lit. c), pentru asigurarea caracterului complet al normei, într-o teză a acestei litere trebuie prevăzut ce se va întâmpla în ipoteza vizată, chiar și prin trimitere la alte norme ale proiectului.

La **alin. (2)**, pentru eficacitatea normei, este necesar a se prevedea la propunerea căror autorități se va aproba lista afecțiunilor ireversibile prin hotărâre a Guvernului, precum și termenul de adoptare și intrarea

în vigoare a respectivei hotărâri, care trebuie să fie anterior termenului general de intrare în vigoare a legii, **1 septembrie 2024**.

55. La art. 70 alin. (2), pentru respectarea principiului legalității în componenta referitoare la calitatea normelor, este necesară revederea textului, urmând a-i fi conferită predictibilitate prin completarea cu motivele convocării, eventual prin trimitere la alin. (1), precum și cu termenul în care persoanele convocate ar trebui să se prezinte pentru evaluare/expertizare, astfel încât îndeplinirea obligației prevăzute la alin. (3) să fie rezonabilă (*est modus in rebus*).

La **alin. (4)**, pentru predictibilitatea normei și evitarea unui comportament discreționar, este necesar a se individualiza cazurile în care se aplică fiecare dintre sancțiuni, chiar și cu titlu exemplificativ.

Totodată, pentru asigurarea caracterului complet al normei, în acord cu principiul legalității, este necesară introducerea unei norme referitoare la **perioada pentru care operează suspendarea plății pensiei**, la condițiile de îndeplinit pentru reluarea plății pensiei, precum și la momentul de la care se va relua plata acesteia.

Observația completării normei este valabilă și pentru **art. 71 alin. (3)** referitor la ipoteza neîndeplinirii obligației de a urma programele recuperatorii, care se sancționează cu suspendarea.

La **alin. (10)**, pentru corecta sistematizare a normelor, prin grupare în funcție de obiect, semnalăm că soluția legislativă ar trebui să se regăsească la **art. 68**, dat fiind că regimul juridic al deciziilor asupra capacității de muncă este prevăzut la art. 68, iar alin. (6) al art. 68 face trimitere la art. 64.

Reamintim că în observația formulată la **art. 68 alin. (6)** am propus modificarea textului, astfel încât acesta trimită și la art. 64 alin. (11), referitor la caracterul definitiv al deciziei necontestate în termen.

Totodată, pentru respectarea art. 21 și art. 52 din Constituție - referitoare la accesul liber la justiție, respectiv la dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică - este necesară reconsiderarea și reformularea textului, astfel încât să fie prevăzută posibilitatea contestării de către persoanele interesate a deciziilor medicale asupra capacității de muncă, care au caracter obligatoriu pentru cabinetele de expertiză medicală a capacității de muncă sau centrele regionale de expertiză medicală a capacității de muncă. Observația este valabilă pentru toate situațiile ulterioare.

56. La art. 71 alin. (2), este necesară revederea normei, lipsind documentul prin care se stabilesc sau recomandă programele

recuperatorii, pentru acest document urmând a se folosi verbul „se emite”. Totodată, dat fiind că programul recuperatoriu stabilit de medicul expert al asigurărilor sociale nu este unul definitiv și complet, ci acesta va fi completat de medicul curant, este necesară reformularea părții de început în consecință.

De asemenea, este necesară revederea verbului „se emit”, impropriu folosit în context, adecvat fiind „se recomandă”.

La **alin. (3)**, întrucât textul este neclar, propunem revederea sintagmei „verifică completarea programelor recuperatorii”, urmând a se preciza dacă verificarea presupune urmarea programelor recuperatorii de către pensionarii de invaliditate sau completarea programelor recuperatorii de către medicul curant.

57. La art. 72 alin. (4), semnalăm caracterul incomplet al normei, pentru a-i conferi predictibilitate, fiind necesară revederea condițiilor în care se poate opta pentru pensia anticipată, chiar și prin trimitere la altă normă din lege.

58. La art. 79, pentru asigurarea caracterului complet al normei, propunem ca **alin. (1)** să fie redactat astfel: „Pensia de urmaș se stabilește **prin raportare la pensia pentru limită de vârstă aflată în plată sau la care ar fi avut dreptul, în condițiile legii, susținătorul decedat sau la pensia de invaliditate de gradul I aflată în plată sau la care ar fi avut dreptul, în cazul în care decesul susținătorului a survenit înaintea îndeplinirii condițiilor pentru obținerea pensiei pentru limită de vârstă, după caz**”.

La **alin. (2)**, întrucât quantumul pensiei de urmaș nu se poate stabili procentual din numărul total de puncte realizat de susținător, ci **proporțional cu quantumul pensiei susținătorului**, convenite sau aflate în plată la data decesului și în funcție de numărul de urmași, este necesară reformularea în consecință a textului.

La **alin. (3)**, pentru evitarea dubiilor în interpretare, este necesar a se clarifica dacă prin referirea la dreptul la o pensie proprie al copilului sau al soțului supraviețuitor au fost vizate exclusiv pensiile acordate în sistemul public de pensii sau și cele acordate de sisteme neintegrate sistemului public de pensii. Observația este valabilă în mod corespunzător precum și pentru toate situațiile similare.

59. La art. 84, pentru sistematizarea logică a soluțiilor preconizate, în acord cu normele de tehnică legislativă, este necesară introducerea textului de la **alin. (1)** - care conține definiția valorii punctului de referință - ca **alin. (2) la art. 83**, deoarece acest ultim articol, la alin. (1), prevede raportarea quantumului pensiei la valoarea

punctului de referință. Drept consecință, alineatele art. 83 și 84 se vor renumera.

Precizăm, însă, că soluția propusă la **actualul art. 84 alin. (1)** este ambiguă, neînțelegându-se cum se va determina valoarea punctului de referință, adică ce semnificație are sintagma „*nivelul mediu al stagiilor de cotizare prevăzute de legislația anterioară, respectiv 25*”. Astfel, trebuie clarificat ce înseamnă „*nivel mediu al stagiilor de cotizare*”, cum se obține acesta, ce se vizează prin trimiterea la „*legislația anterioară*” și dacă numărul 25 este, de fapt, chiar acest nivel mediu.

La **alin. (2)**, care prevede că, la data intrării în vigoare a prezentei legi, valoarea punctului de referință este 81 lei, semnalăm că, dacă data intrării în vigoare vizată de acest alineat este **1 septembrie 2024**, atunci valoarea punctului de referință la acest moment va fi mai mică decât valoarea rezultată din alin. (6) al art. 84 ($2032 \text{ de lei} \div 25 = 81,28 \text{ de lei}$). Prin urmare, la 1 septembrie 2024, cuantumul pensiei ar trebui să fie mai mic decât cel de la 1 ianuarie 2024. Clarificarea datei intrării în vigoare vizată prin alin. (2) este necesară cu atât mai mult cu cât la alin. (6) se prevede o **valoare unică a punctului de pensie pentru anul 2024**, 2032 de lei, fără a fi diferențiat în funcție de cele două date preconizate pentru intrarea în vigoare, 1 ianuarie 2024 și 1 septembrie 2024.

La **alin. (3)**, pentru predictibilitatea normei, este necesar a se clarifica ce se înțelege prin **indicatori definitivi**.

Totodată, semnalăm neconcordanța dintre normele propuse la **alin. (3) și (7)** referitoare la **majorarea valorii punctului de referință începând cu anul 2025** și imposibilitatea aplicării celor două norme, dat fiind că suma rezultată din calculul propus la alin. (3), având rata medie anuală a inflației (fără indicarea în text a anului căreia îi corespunde) ca unul dintre elementele în funcție de care se realizează majorarea, este plafonată, la alin. (7), la procentul de creștere al veniturilor din contribuțiile de asigurări sociale la buget sau rata medie anuală a inflației din ultimii doi ani (neînțelegându-se nici dacă se va face media sau suma celor două rate anuale ale inflației), astfel încât majorarea în cuantumul propus la alin. (3) nu se va acorda niciodată.

La **alin. (4)**, pentru predictibilitatea normei, este necesară reformularea sintagmei „se utilizează **indicatorul de valoare pozitivă**”, în sensul precizării acestui indicator, întrucât nu este clar ce semnifică acesta.

La **alin. (6)**, semnalăm că lipsește elementul la care se aplică majorarea, pentru asigurarea predictibilității normei, fiind necesară

indicarea actului normativ care prevede valoarea punctului de pensie care se majorează.

În plus, întrucât **doar textele de la art. 84 alin. (6), art. 127 și art. 168 alin. (2) vor intra în vigoare înainte de intrarea definitivă în vigoare a legii care face obiectul proiectului, ar fi fost recomandat ca acestea să facă obiectul unui act normativ de modificare a Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice**, iar celelalte dispoziții preconizate prin prezentul proiect să fie atent analizate și judicios reformulate, astfel încât să justifice abrogarea prevederilor în vigoare și instituirea unei noi reglementări în materie.

Textul de la **alin. (9)**, în absența indicării exprese a „*autorităților competente*” și a actului normativ care ar trebui modificat, precum și a prevederii consecințelor în cazul neaplicării soluției preconizate, prezintă doar caracter declarativ. Pentru a dobândi eficacitate, de normă, necesită a fi completată cu dispoziția și sancțiunea aferente, elemente obligatorii ale oricărei norme juridice.

În plus, textul **alin. (9)** trebuie revăzut și în privința sintagmei „generat de **modificările ad-hoc** ale valorii punctului de referință”, deoarece aceasta este lipsită de accepțiune în prezentul proiect și nu permite înțelegerea și aplicarea soluției preconizate.

La **alin. (10)**, semnalăm neclaritatea textului, fiind necesară inserarea unor observații suplimentare cu privire la „proiecțiile Ageing Working Group” și la entitatea menționată.

La **alin. (11)**, semnalăm lipsa de predictibilitate a textului, având în vedere partea finală a textului „*autoritățile competente vor lua măsuri de reducere a cheltuielilor cu pensiile, astfel încât acestea să revină la referința stabilită, exprimată ca procent în PIB*”, care stabilește o obligație imprecisă pentru autoritățile competente, în absența unor măsuri concrete prevăzute.

În plus, nu se înțelege începând cu ce dată și dacă se vor compara cheltuielile cu pensiile publice „luate în considerare la momentul adoptării prezentei legi” cu datele din „raportul la care face referire alin.(10)”, obligația întocmirii raportului respectiv de către Consiliul Fiscal născându-se începând cu anul 2027 și ce înseamnă că „acestea să revină la referința stabilită, exprimată ca procent în PIB”, deoarece obligații nu se pot naște decât pe baza unor prevederi legale, iar informații referitoare la cheltuielile cu pensiile publice „luate în considerare la momentul adoptării prezentei legi” și la „referința stabilită, exprimată ca procent în PIB” **nu există în proiectul analizat.**

Precizăm că informațiile referitoare la impactul bugetar din Expunerea de motive nu au valoare normativă, astfel încât un subiect de drept să fie constrâns să urmeze o anumită conduită.

60. La art. 85 alin. (9), pentru unitate terminologică, propunem ca după redactarea „contractul de asigurare” să fie inserat termenul „socială”.

La **alin. (12)**, pentru predictibilitatea normei, deoarece în actuala redactare nu poate fi aplicată, este necesar a se clarifica ce se înțelege prin verbul „se corectează” și cum se va realiza **modificarea punctajului lunar**, indicându-se în mod corect operațiunea matematică urmărită (scădere, înmulțire, alta).

61. La art. 86 alin. (1), este necesară revederea trimiterii la art. 14 alin. (1) lit. c) și d), care nu prevăd indemnizații pentru incapacitate temporară de muncă, ci indemnizații de asigurări sociale, respectiv concediu pentru incapacitate temporară de muncă, urmând ca normele să fie reformulate și corelate.

Totodată, semnalăm că **art. 86** care stabilește **determinarea punctajului lunar al asiguratului pentru perioadele asimilate**, nu vizează toate perioadele asimilate prevăzute la art. 14 alin. (1) – a se vedea lit. e) -, cu toate că la alin. (3) și (4) ale art. 86, trimiterea se face generic la art. 14 alin. (1).

La **alin. (4)**, este necesară clarificarea sintagmei „stagii de cotizare ca urmare a încadrării într-o formă de asigurare obligatorie sau voluntară”, utilizându-se limbajul juridic adecvat și terminologia proiectului.

62. La art. 88 alin. (2), pentru precizia trimiterii, propunem ca expresia „art. 52 lit. a) și art. 53” să fie scrisă „art. 52 alin. (1) lit. a) și art. 53”.

63. La art. 89 alin. (1), având în vedere că beneficiul pensiei, indiferent de titular, este un drept, și nu o obligație, nu poate fi instituit un termen (care în actuala redactare este unul de decădere) în care persoana interesată să depună cerere de pensionare, fiind necesară eliminarea acestuia. Precizăm că, în mod corect, art. 103 alin. (2) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, prevede că cererea se depune, „începând cu data îndeplinirii acestor condiții”.

În plus, instituirea acestui termen nu se corelează cu norma de la alin. (5) al art. 89, unde se stabilește că „**cererea de pensionare, depusă conform prevederilor alin. (2) sau (4), poate fi retrasă la solicitare, de titular, de reprezentantul legal ori de mandatarul desemnat prin procură specială, până la emiterea deciziei de pensionare**”.

Dacă totuși s-a intenționat a se reglementa faptul că **acordarea pensiei se face de la depunerea cererii sau de la data îndeplinirii condițiilor de pensionare**, în funcție de respectarea termenului de depunere a cererii de 30 de zile, așa cum ar rezulta din redactarea art. 89 alin. (2) și (3), acest aspect trebuie evidențiat în mod clar în cuprinsul art. 89. Astfel, mențiunea despre termenul de 30 de zile se va face numai în cuprinsul art.90, urmând ca alin.(2) și (3) să reformulate, astfel:

„(2) Pensii se stabilesc prin decizie a casei teritoriale de pensii, emisă în condițiile prevăzute de prezenta lege și se acordă de la data la data înregistrării cererii.

(3) Pensia se acordă începând data îndeplinirii condițiilor de pensionare dacă cererea a fost depusă într-un termen de 30 de zile de la această dată”.

64. La art. 93 alin. (2), pentru asigurarea caracterului complet al normei, trebuie precizat că documentele necesare stabilirii dreptului au fost solicitate de către Casa teritorială de pensii și nu au fost depuse în termen de 6 luni de la înregistrare, altfel termenul de 6 luni prevăzut la acest alineat necorelându-se cu cel de 45 de zile de la alin. (1).

În plus, trebuie prevăzut că termenul de 45 de zile curge de la data depunerii documentelor solicitate, iar dacă acestea nu sunt depuse în termen de 6 luni de la înregistrare, cererea se va soluționa prin decizie de respingere.

La **alin. (5)**, conform căruia „Decizia de admitere a cererii de pensionare poate fi anulată la cererea pensionarului, în termen de 30 de zile de la comunicare”, se impune reformularea textului, fiind vorba de revocarea deciziei de admitere a cererii de pensionare, iar nu de anularea unei asemenea decizii (aceasta din urmă putând interveni exclusiv în situația constatării neîndeplinirii condițiilor de validitate avute în vedere la momentul emiterii deciziei).

La **alin. (6)**, întrucât solicitantul va fi titularul pensiei, deci el este primul interesat în obținerea deciziei de pensionare, acestuia trebuie să îi fie comunicată decizia în mod obligatoriu, reprezentantului legal urmând a-i fi comunicată doar când solicitantul are reprezentant legal. Prin urmare, formularea „se comunică titularului sau reprezentantului legal” se va înlocui prin „se comunică titularului și reprezentantului legal, după caz”.

Totodată, este necesară clarificarea dispoziției prin stabilirea momentului de la care se poate face comunicarea deciziei de pensionare, în mod personal. Totodată, se va preciza dacă cererea se

comunică personal în aceeași zi în care s-a făcut solicitarea și dacă poate fi comunicată numai titularului sau și reprezentantului său legal sau unui mandatar împuternicit cu procură specială.

Referitor la soluțiile conținute de **alin. (1)-(6)** referitoare la **termenele în care se soluționează cererea de pensionare și se comunică titularului decizia de pensionare, semnalăm că perioada totală este foarte mare, ajungând până la 85 de zile, dar până la plata efectivă a pensiei urmând a se adăuga un alt număr de zile.** Prin urmare, este necesar a fi prevăzută și o soluție referitoare la asigurarea mijloacelor de subzistență pentru persoanele care au depus dosarul de pensionare și care timp de cel puțin trei luni nu vor mai avea venituri.

În ceea ce privește **alin. (7)** care prevede soluția comunicării deciziei de pensionare către angajator la solicitarea acestuia, este necesară corelarea cu prevederile legislației privind protecția datelor personale.

65. La art. 94 alin. (5), referitor la recalcularea pensiilor, pentru evitarea dubiilor în interpretare și aplicare, este necesar a se preciza dacă prin sintagma „prin adăugarea veniturilor și/sau a stagiilor de cotizare, perioadelor asimilate stagiilor de cotizare” au fost vizate doar veniturile, stagiile de cotizare și perioadele asimilate realizate după depunerea cererii de pensionare sau emiterea deciziei de pensionare.

La **alin. (7)**, pentru respectarea normelor de tehnică legislativă, propunem eliminarea abrevierii „alin.” din fața cifrei „(6)”. Observația este valabilă pentru toate cazurile similare.

66. La art. 95, este necesară eliminarea marcajului „(1)”, întrucât acesta articol este alcătuit dintr-un singur alineat.

67. La art. 96 alin. (4), în raport de modalitatea aleasă pentru plata pensiei - art. 96 alin. (1) -, este necesară introducerea, după denumirea „Compania Națională Poșta Română – S.A.”, a sintagmei „după caz”, plasată între virgule.

La **alin. (7)**, prin raportare la dispozițiile art. 4 alin. (1), propunem ca în loc de „Casa Națională de Pensii Publice” să fie folosită abrevierea „CNPP”. Reiterăm observația pentru toate situațiile similare.

La **alin. (10)**, pentru o informare completă, propunem ca citarea Legii nr. 16/1996 să se facă astfel: „Legii Arhivelor Naționale nr. 16/1996, republicată, **cu modificările și completările ulterioare**”.

La **alin. (11)**, întrucât neefectuarea plății nu poate fi decât urmarea operațiunii juridice a suspendării plății (pensiei), este necesară reformularea textului în consecință și contopirea cu textul alin.(12).

În plus, la alin. (12), se va introduce un text referitor la reluarea plății pensiei, pe baza cererii solicitantului și eventual a unor documente justificative, precizându-se și data de la care se acordă sumele restante, corespunzătoare pensiilor neplătite.

68. La art. 98 alin. (3), semnalăm faptul că Ordonanța de urgență a Guvernului nr.113/2009 privind serviciile de plată, aprobată cu modificări prin Legea nr.197/2010, cu modificările și completările ulterioare, a fost abrogată prin Legea nr. 209/2019 privind serviciile de plată și pentru modificarea unor acte normative, fiind necesară revederea normei de trimitere.

69. La art. 101 alin. (1) lit. b), pentru precizie, recomandăm ca trimiterea să vizeze „art. 71 alin. (1)”.

70. La art. 105 partea introductivă, este necesară revederea și reformularea textului, deoarece din exprimarea „pentru care asigurarea este obligatorie potrivit Legii nr. 227/2015” nu se înțelege care este sfera persoanelor vizate, dat fiind că, potrivit exprimării din Codul fiscal, nu „asigurarea este obligatorie”, ci plata diferitelor contribuții de asigurări sociale, calitatea de asigurat dobândindu-se prin efectul legii.

Totodată, pentru rigoarea redactării, ținând cont și de modalitatea de referire la Codul fiscal, sintagma „potrivit Legii nr. 227/2015, cu modificările și completările ulterioare” se va scrie sub forma „potrivit prevederilor Codului fiscal”.

71. La art. 112 alin. (5), pentru rigoarea redactării, propunem eliminarea sintagmei „din lege”, întrucât este superfluă.

72. La art. 115 alin. (1), pentru precizie, propunem ca în loc de „art. 6 alin. (1) pct. I - IV și alin. (2)” să fie scris „art. 6 alin. (1) și (2)”, având în vedere că alin. (1) este alcătuit din pct. I – IV.

73. În ceea ce privește Capitolul I al Titlului V, pentru respectarea normelor de tehnică legislativă, acesta va cuprinde și art. 117.

74. La art. 117, având în vedere că obiectul de reglementare al articolului este Casa Națională de Pensii Publice, pentru o mai corectă sistematizare a normelor proiectului, sugerăm ca alin. (6), care vizează cabinetele teritoriale de expertiză medicală și recuperare a capacității de muncă, întrucât nu se încadrează din punct de vedere tematic în cadrul art. 117, să se constituie într-un articol distinct, care să se regăsească în cuprinsul Titlului VII – Dispoziții tranzitorii și finale.

De asemenea, pentru unitate în redactare, sugerăm să se analizeze înlocuirea expresiei „cabinetele teritoriale de expertiză medicală a

capacității de muncă” cu sintagma „cabinetele teritoriale de expertiză medicală și recuperare a capacității de muncă”.

Totodată, pentru o reglementare completă, este necesar ca proiectul să fie completat cu norme care să se refere și **la situația personalului** cabinetelor teritoriale de expertiză medicală și recuperare a capacității de muncă, **precum și la drepturile salariale cuvenite acestuia.**

La **alin. (7)**, potrivit căruia “Casele teritoriale de pensii transferă către INEMRCM creditele de angajament și creditele bugetare neutilizate în anul 2024 aferente activității cabinetelor teritoriale de expertiză medicală a capacității de muncă”, propunem reformularea textului, în contextul în care **creditele bugetare și de angajament aprobate prin buget unui ordonator de credite pot fi transferate numai în cursul aceluiași an bugetar**, cu luarea în considerare a art. 61 alin. (3) din Legea nr. 500/2002 privind finanțele publice, cu modificările și completările ulterioare (“*Creditele de angajament pentru care nu au fost încheiate angajamente legale și creditele bugetare neutilizate la sfârșitul anului bugetar sunt anulate de drept*”). Având în vedere aspectele învederate, propunem următoarea formulare: „Casele teritoriale de pensii transferă către INEMRCM, **în cursul aceluiași an bugetar**, creditele de angajament și creditele bugetare neutilizate în anul 2024, aferente activității cabinetelor teritoriale de expertiză medicală a capacității de muncă”.

75. La art. 118 alin. (5) lit. b), pentru corectitudine, propunem eliminarea termenului „Publice” din denumirea „Ministerului Finanțelor Publice”.

76. La art. 120 alin. (4), în legătură cu abrevierea „SC TBRCM SA”, pentru respectarea normelor de tehnică legislativă, la prima menționare, după redarea denumirii întregi, se va introduce formularea „**denumită în continuare SC TBRCM SA**”.

Prin urmare, potrivit exigențelor de tehnică legislativă, propunem ca formularea mai sus arătată să fie introdusă în cuprinsul **art. 117 alin. (8)**.

De asemenea, este necesară corectarea normei de trimitere la **art. 117 care trebuie să vizeze alin. (8) în loc de alin. (7)**.

77. La art. 121 alin. (2), conform căruia „Ministrul muncii și solidarității sociale poate delega atribuțiile prevăzute de dispozițiile legale în vigoare pentru ordonatorul principal de credite bugetare președintelui CNPP”, precizăm că, independent de faptul că sunt avuți în vedere ordonatori de credite, aflați la conducerea unor instituții

publice distincte (CNPP aflându-se sub autoritatea Ministerului Muncii și Solidarității Sociale), norma propusă este justificată de art. 20 alin. (5) din Legea nr. 500/2002 privind finanțele publice, cu modificările și completările ulterioare („În cazurile prevăzute de legi speciale, ordonatorii principali de credite sunt secretarii generali sau persoanele desemnate prin aceste legi”).

78. La art. 122 alin. (1), pentru corectitudinea normei de trimitere, semnalăm că nu se justifică referirea la art. 101, având în vedere că articolul respectiv vizează cauzele pentru care se suspendă plata pensiei/indemnizației pentru însoțitor și nu cheltuielile referitoare la transmiterea către beneficiar a drepturilor. Este necesară, de aceea, revederea și reformularea textului.

79. La art. 126 alin. (1), pentru fluenta și coerența normei, este necesar ca textul să debuteze cu sintagma „Salarizarea personalului CNPP, al caselor teritoriale de pensii, al INEMRCM și a personalului cabinetelor teritoriale de expertiză medicală și recuperare a capacității de muncă”.

Totodată, pentru corectitudinea redactării, propunem ca textul „cabinetelor teritoriale de expertiză medicală și recuperare” să fie scrisă sub forma „cabinetelor teritoriale de **expertiză medicală și recuperare**”.

La **alin. (2)**, pentru predictibilitatea normei, este necesară înlocuirea trimiterii imprecise „potrivit legii privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice”, prin indicarea actului normativ vizat.

80. Semnalăm faptul că după Capitolul II „Atribuțiile CNPP și ale caselor teritoriale de pensii” este redat un nou capitol marcat tot cu cifra II, fiind necesară renumerotarea acestuia.

81. La art. 127, întrucât dispoziția va intra în vigoare la data de 1 ianuarie 2024, iar, în esență, jurisdicția asigurărilor sociale constituie un aspect care ține de organizarea activității judecătorești și se referă la regulile speciale de procedură aplicabile, este necesară solicitarea avizului Consiliului Superior al Magistraturii, deoarece, potrivit art. 39 alin. (3) din Legea nr. 305/2022, „Plenul Consiliului Superior al Magistraturii avizează proiectele de acte normative ce privesc activitatea autorității judecătorești”.

82. La titlul denumit „Dispoziții tranzitorii și finale”, semnalăm numerotarea eronată, acesta succedând Titlului V. Prin urmare, sintagma „TITLUL VII” se va scrie „TITLUL VI”.

83. La **art. 133 alin. (2)**, pentru rigoarea redactării, sintagma „art. 28 alin. (1) lit. a) - lit. c) și lit. e)” se va reda sub forma „art. 28 alin. (1) lit. a)-c) și e)”.

Pentru același considerent, la **alin. (4)**, sintagma „art. 28 alin. (1) lit. d), f), g), h), i) și j)” se va scrie „art. 28 alin. (1) lit. d) și f)-j)”, iar la **alin. (7)**, sintagma „conform alin. (4) – alin. (5)” se va scrie „conform alin. (4) și (5)”. Observațiile sunt valabile pentru toate situațiile similare din cuprinsul proiectului.

La **alin. (3)**, este necesară revederea exprimării impropriei stilului normativ „potrivit legislației **în vigoare ulterior datei**”.

La **alin. (7)**, pentru precizia trimiterii, este necesară revederea sintagmei „asimilat în condiții speciale conform alin. (4) – **alin. (5)**”, deoarece la alin. (5) nu este prevăzută asimilarea ca stagiu de cotizare în condiții speciale, ci dovada vechimii în muncă în grupa I și/sau a II-a de muncă realizată anterior datei de 1 aprilie 2001.

La **alin. (8)**, pentru fluența textului, se impune revederea exprimării „Adeverințele **care atestă încadrarea** activității în grupele I și a II-a de **muncă asimilarea** în condiții speciale”.

Totodată, semnalăm că textul este neclar în privința sintagmei „documentelor primare”, care nu beneficiază de accepțiune legală.

La **alin. (10)**, semnalăm că termenul „suspiciuni” nu asigură predictibilitate normei, fiind necesară revederea și reformularea/detalierea acestuia. Observația este valabilă și pentru **art. 134 alin. (1)**, unde este folosit același termen.

La **alin. (11)**, pentru predictibilitatea normei, este necesară înlocuirea trimiterii imprecise „ale legislației privind asimilarea în condiții speciale” prin indicarea actelor normative vizate. Observația este valabilă și pentru **alin. (12)**, cu privire la trimiterea imprecisă „ale legislației privind asimilarea în condiții speciale”.

Totodată, este necesară revederea normei de trimitere la alin. (11).

84. La **art. 134 alin. (5)**, pentru claritatea și predictibilitatea normei, sugerăm reformularea sintagmei „cu depășirea termenului prevăzut la alin. (3), dar nu mai mult de 6 luni”, în sensul clarificării dacă termenul de 6 luni se referă la durata depășirii sau este termenul maxim pentru transmiterea documentelor solicitate.

85. La **art. 135 alin. (1)**, pentru precizia normei, precum și pentru respectarea prevederilor art. 50 alin. (2) din Legea nr. 24/2000, este necesară indicarea actului normativ/actelor normative vizat/vizate de sintagma „cu alte acte **prevăzute de lege**”.

Cu privire la alin. (2) și (3), constatăm că situațiile excepționale nu sunt clar delimitate, spre exemplu, în cazul situației în care angajatorii au încetat activitatea, din text lipsind conjuncția „dacă”, iar în al doilea rând, nu este vizată decât aplicarea pentru situații intervenite ulterior creării arhivei electronice prevăzute de Hotărârea Guvernului nr. 1768/2005, cele anterioare nefiind avute în vedere.

Prin urmare, pentru asigurarea caracterului complet al normelor este necesară revederea și completarea în consecință a celor două alineate.

86. La art. 136 alin. (1) lit. b) și c), respectiv lit. d) și e), semnalăm suprapunerea perioadelor pentru data de 1 martie 1990, respectiv pentru data de 1 ianuarie 1997.

87. La art. 139 alin. (5) partea introductivă, pentru o exprimare unitară în cuprinsul actului normativ, propunem ca sintagma „la stabilirea punctajelor lunare” să fie înlocuită cu sintagma „la determinarea punctajelor lunare”.

La lit. a)-c), semnalăm suprapunerea perioadelor menționate pentru datele de 1 septembrie 1983, respectiv 1 aprilie 1992.

Reiterăm această observație și pentru situațiile asemănătoare de la art. 143 alin. (1) lit. a)-h) și alin. (2).

88. La art. 142 alin. (2), pentru rigoarea redactării, sintagma „perioada cuprinsă între 1939 - 1946 inclusiv” se va scrie „perioada cuprinsă între 1939 și 1946, inclusiv”.

89. La art. 144 alin. (2), sintagma „puncte stabilitate” se va scrie „puncte de stabilitate”, potrivit art. 85 alin. (1).

La alin. (5), pentru precizia normei, propunem înlocuirea sintagmei „se păstrează cuantumul pensiei anterior stabilită și aflată în plată” cu sintagma „se plătește pensia în cuantumul stabilit și aflat în plată anterior recalculării”.

90. La art. 151 alin. (1), pentru rigoare redacțională, sintagma „este cuprins în anexa nr. 14 și anexa nr. 15” se va scrie „este prevăzut în anexele nr. 14 și 15”.

91. Referitor la cap. II al actualului Titlu VII, denumit „Dispoziții finale”, semnalăm că acesta cuprinde și *dispoziții tranzitorii*, ce instituie măsuri cu privire la derularea raporturilor juridice născute în temeiul vechii reglementări care urmează să fie înlocuită de noul act normativ (a se vedea, de exemplu, art. 153, 154 sau 164), dar și *dispoziții de fond*, care cuprind reglementarea propriu-zisă a relațiilor sociale ce fac obiectul actului normativ (a se vedea art. 155-163).

Semnalăm că acest aspect contravine prevederilor art. 55 alin. (1) și (2) din Legea nr. 24/2000, potrivit cărora dispozițiile finale cuprind măsurile necesare pentru punerea în aplicare a actului normativ, data intrării în vigoare a acestuia, implicațiile asupra altor acte normative, ca: abrogări, modificări, completări, iar în cazul în care, pentru punerea în aplicare a unui act normativ, sunt prevăzute norme de aplicare, în cuprinsul acestuia se va stabili termenul de elaborare a acestora și data intrării lor în vigoare. Sugerăm reamenajarea normelor în cadrul proiectului de lege, astfel încât capitolul intitulat „Dispoziții finale” să cuprindă numai prevederi de această natură.

92. La art. 154 alin. (1), pentru o completă informare, sintagma „Ordinul MMPS nr. 487/2021” se va scrie sub forma „Ordinul ministrului muncii și protecției sociale nr. 487/2021 privind efectuarea operațiunilor de evaluare a pensiilor din sistemul public stabilite până la data de 1 septembrie 2023”.

93. La art. 155 alin. (6), potrivit căruia „Sumele rămase nerecuperate după decesul beneficiarilor nu se mai urmăresc”, recomandăm revederea acestuia, în contextul în care, înăuntrul termenului general de prescripție a dreptului la acțiune, precum și sub rezerva dezbaterii și a acceptării succesiunii *in limine terminis*, sumele nerecuperate ar putea fi urmărite. Observația este valabilă și pentru art. 156 alin. (2).

94. La art. 157 alin. (1), La art. 157 alin. (1), având în vedere modalitatea de referire la Codul de procedură fiscală, astfel cum a fost propusă a se realiza la observația formulată cu privire la textul art. 7 alin. (2), sintagma „cu modificările și completările ulterioare” se va elimina.

La alin.(3), este necesară renunțarea la soluția propusă sau reformularea textului, deoarece o creanță nu poate avea dublă natură, de creanță civilă (căreia i se aplică dreptul comun, Codul civil) și de creanță fiscală, regimul juridic mai restrictiv pentru debitor - transformarea creanței civile în creanță fiscală - fiind generat nu de o culpă a acestuia, ci de lipsa de diligență a creditorului, neexistând nici o rațiune obiectivă pentru care în termenul general de prescripție creditorul nu iese din pasivitate, în vederea punerii în executare a titlului executoriu.

La alin. (6), este necesară eliminarea termenului „publice” din sintagma „ministrului finanțelor publice”.

95. La **art. 166**, întrucât textul prevede apartenența anexelor nr. 1-15 la lege, în acord cu regulile de tehnică legislativă, acesta va fi redat ca ultim articol al proiectului.

Ca urmare a preluării acestei observații, articolele subsecvente vor fi renumerotate în mod corespunzător.

96. La **art. 167**, apreciem că **alin. (2)** nu se integrează armonios printre dispozițiile de această natură cu cele ale **alin. (1)**, fiind în fapt o dispoziție tranzitorie. În cazul preluării observației, articolul nu va mai fi structurat în două alineate.

97. La **art. 168 alin. (1) lit. a)**, pentru rigoare normativă, este necesară eliminarea sintagmei „și actele subsecvente emise în baza acesteia”.

Potrivit normelor de tehnică legislativă, în vederea abrogării, *dispozițiile normative vizate trebuie determinate expres, începând cu legile și apoi cu celelalte acte normative, prin menționarea tuturor datelor de identificare a acestora*. Așadar, este necesară identificarea tuturor actelor normative care conțin dispoziții contrare noii reglementări și indicarea expresă în cadrul acestui articol.

Observația este valabilă și pentru **lit. j)** a aceluiași alineat, cu referire la sintagma „orice alte dispoziții contrare prezentei legi”.

La **lit. c)**, în acord cu exigențele de redactare, sintagma „publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 222 din 3 aprilie 2003” se va elimina, iar după sintagma „republicată în Monitorul Oficial” se va insera sintagma „al României”.

La **lit. d)**, după sintagma „Ordonanța de urgență” se va insera expresia „a Guvernului”, observație valabilă și pentru situația similară de la **lit. e)**, iar după titlu se va insera textul „**publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 883 din 28 septembrie 2020, aprobată cu modificări prin Legea nr. 168/2021, cu modificările ulterioare**”.

La **lit. e)**, după titlu se va insera formularea „**publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 238 din 30 mai 2000, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 427/2001, cu modificările și completările ulterioare**”.

La **lit. f)**, sintagmele „art. 34 și art. 35” și „in Monitorul Oficial, Partea I nr. 820 din 07 septembrie 2020” se vor reda sub forma „**art. 34 și 35**”, respectiv „**în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 820 din 7 septembrie 2020, cu modificările ulterioare**”.

La **lit. g)**, sintagmele „art.12 alin. (1) lit. g), art. 16, art.17, art.18 și art.19” și „in Monitorul Oficial, Partea I nr. 27 din 11 ianuarie 2021”

se vor scrie „art. 12 alin. (1) lit. g) și art. 16-19”, respectiv „în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 27 din 11 ianuarie 2021, cu modificările ulterioare”.

La lit. h), după datele de identificare ale editorialului unde este publicat actul normativ la care se face referire, se va insera mențiunea „cu modificările ulterioare”.

La lit. i), sintagma „Ordinul nr. 487/2021” se va scrie „Ordinul ministrului muncii și protecției sociale nr. 487/2021”, iar după sintagma „Monitorul Oficial” se va insera expresia „al României”.

Referitor la alin. (2), în acord cu uzanțele redacționale, propunem redarea textului astfel:

„(2) Legea nr. 127/2019 privind sistemul public de pensii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 563 din 9 iulie 2019, cu modificările și completările ulterioare, se abrogă la data de 1 ianuarie 2024”.

98. La anexe formulăm următoarele observații:

98.1. La anexa nr. 2 pct. 1 lit. a), potrivit Clasificării ocupațiilor în România, denumirea *dochermecanizatori* se va scrie „docher-mecanizatori”, așa cum este redată și la lit. b).

La pct. 16, semnalăm că lipsește partea introductivă a textului referitoare la categoria generală a activităților căreia îi sunt subsumate cele trei activități de la lit. a)-c), fiind necesară completarea în consecință a pct. 16 după modelul pct. 1 sau al pct. 18. Observația este valabilă și pentru pct. 31, precum și pentru toate situațiile similare.

98.2. La anexa nr. 3, semnalăm că sunt menționate doar 47 de unități, în timp ce în anexa nr. 3 la Legea nr. 263/2010 sunt prevăzute 147 de unități. Prin urmare, recomandăm a se analiza atent situația unităților care erau prevăzute în Legea nr. 263/2010 și care nu se mai regăsesc în prezentul proiect, astfel încât să se evite un vid legislativ.

98.3. La anexa nr. 4, semnalăm că este restrânsă sfera profesiilor din activitatea artistică ale căror locuri de muncă se încadrează în condiții speciale de la zece profesii (câte sunt prevăzute în anexa nr. 4 la Legea nr. 263/2010) la patru profesii, fără ca în Expunerea de motive să fie motivată această măsură.

98.4. În cuprinsul anexei nr. 7 este menționat salariul mediu brut lunar comunicat de Institutul Național de Statistică. La art. 142 alin. (1) din proiect sunt precizări referitoare la câștigul salarial mediu brut sau net, după caz, comunicat de Institutul Național de Statistică. Prin urmare, se impune reanalizarea și reformularea anexei.

98.5. La anexa nr. 9, precizăm că Ordinul ministrului muncii și ocrotirilor sociale, al ministrului sănătății și al președintelui Comisiei Naționale pentru Protecția Muncii nr. 50/1990 a fost abrogat prin Legea nr. 19/2000, fiind necesară revederea trimiterii.

98.6. La anexa nr. 11, din cuprinsul sintagmei „*2) Se completează conform Mențiunilor la Anexa nr. 11 la lege”, se va elimina expresia „la lege”, întrucât este superfluă.

98.7. La anexa nr. 14 la art. 4 lit. c), pentru respectarea stilului juridic specific actelor normative, recomandăm ca sintagma „respectând termenul prevăzut în invitație” să fie reformulată.

La art. 5, la al doilea alin. (5) (care ar fi trebuit marcat corect cu cifra „7”), potrivit căruia „În caz de forță majoră, părțile contractante sunt exonerate de răspundere pentru neexecutarea sau executarea necorespunzătoare ori cu întârziere a obligațiilor asumate prin prezentul contract. Cazul de forță majoră se dovedește de partea care o invocă”, apreciem că respectiva clauză ar trebui reconsiderată, prin stipularea următoarelor elemente:

a) termenul de notificare, de către partea interesată, a apariției cazului de forță majoră;

b) ulterior, termenul pentru comunicarea înscrisurilor justificative, cu luarea în considerare a art. 1351 din Codul Civil;

c) se va analiza inclusiv ipoteza încetării valabilității contractului, pe fondul neîntreruperii efectelor generate de cazul de forță majoră, pentru o perioadă continuă de ... zile de la data declanșării acestuia.

Pentru identitate de rațiune, observația este valabilă și pentru pct. 6.6 din anexa nr. 15.

98.8. La anexa nr. 15 la pct. 1, pentru respectarea normelor de tehnică legislativă, este necesară eliminarea formulei „LLNK”. Observația este valabilă și pentru pct. 4.4.

PREȘEDINTE
FLORIN IORDACHE

București
Nr. 1056/09.11.2023